

4 **RODNA GRUDA**

april 1966

revija Slovenske izseljske matice

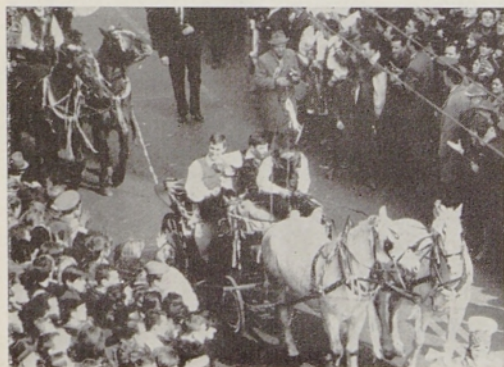
Sliki na prvi in zadnji strani ovitka:
s kmečke oheeti

Foto: M. Zaplatil

Ljubljana je med svetovnim prvenstvom v hokeju na ledu doživela še en dogodek, ki je vzbudil veliko zanimanja po vsej Sloveniji in tudi v inozemstvu. To je bila slovenska kmečka oheet. Po starih slovenskih šegah in navadah sta se poročila Fani Kozine in Janez Potočnik iz Ljubljane ter švedski par Evert in Berit Jacobsson. Poročni spreved, ki se je pomikal po ljubljanskih ulicah, je gledalo več kot 60.000 ljudi. Na slikah: pred hotelom Slon so postavili šrango, kjer sta morala ženina za nevesti odšteti lepo vsoto denarja. Na slikah spodaj: ženina in nevesti so se peljali na magistrat na kočijah, svatje pa na lojtrskih vozovih.

Foto: Igor Bervar

RODNO GRUDO izdaja Slovenska izseljenska matica v Ljubljani. Uredništvo in uprava: Ljubljana, Cankarjeva cesta 1/II. Ureja uredniški odbor. Glavna urednica ZIMA VRSCAJ. Urednika: INA SLOKAN in JOZE PRESEREN. Grafično oblikovanje: Spela Kalin in Sašo Mächtig.

Izhaja dvanaajstkrat na leto. V poletnem času izideta dve številki skupno. Letna naročnina za prekomorske dežele je 5 ZDA dolarjev. Za plačila iz inozemstva: devizni račun pri NB št. 502-61806-250-45; za dinarska plačila: 501-8-51. Poština plačana v gotovini. Tisk tiskarne »Toneta Tomšiča« v Ljubljani.

RODNA GRUDA

revija Slovenske izseljenske matice

XIII. leto

April

Št. 4

Vsebina:

Pismo Slovincem po svetu

10. redni občni zbor Slovenske
izseljenske matice

Minilo je petindvajset let

Dr. Jože Brilej o zasebnih gostilnah

Jože Vetovec: Kjer sta teran in pršut
doma

Hokej 66

Zanimivosti — novice

Med sezonci v Pomurju

Komorni moški zbor iz Celja na turneji

Jože Mejač: Kobilarna Lipica — narodni
park

Planica 66

Kultura

Jana Milčinski: Amandus — Boris Kralj
o filmu in o sebi

Armando Blažina: Campesino y artista —
Kmet in umetnik

Slovenske založbe

Mama, povej, prosim, pravljico!

Nove knjige

Otroci berite

Vida Brest: Štirje popotniki

Ela Peroci: Dežuje

Jana Milčinski: Babica in Matiček

Naši po svetu

Stane Lenardič: Pogovor pri čaši piva

Stane Lenardič: Na obisku v tovarni

Z & W

Naši pomenki

Vprašanja — odgovori

Panjske končnice

Ela Peroci: Modri mozaik

Ivan Potrč: Lipa

Ciril Kosmač: Pomladni dan — A Day in
Spring — Un día de primavera

MALI OGLASI

Cena malih oglasov je 50 N din ali enakovrednost v drugi valuti za naročila iz inozemstva. Pri obširnejših oglasih bomo za vsako nadaljnjo besedo zaračunali 1 N din ali enako vrednost v drugi valuti

Za objavo fotografije, ki bi jo morda želeli ob oglasu oziroma za izdelavo klišeja, je cena:

kliše v velikosti do 50 cm² 26 N din
do 100 cm² 33 N din
do 200 cm² 46 N din

velikost enega kvadratnega centimetra (cm²) je enaka 0,155 kvadratnega palca

Naročniki Rodne grude imajo pri objavi malih oglasov 10 % popusta

MALI OGLASI

Iščemo sposobnega trenerja za hokej na ledu za sezono 1966/67 ali več. Zagotovljeno stanovanje in plača po dogovoru v dinarjih. Preskrbimo tudi možnost študija ali specializacije. Ponudbe pošljite na naslov: Hokej klub Olympia, Ljubljana, Kersnikova 8.

Mary ŽELE v Euclidu, ZDA, želijo za rojstni dan in god vse najboljše, posebno pa zdravja — njene sestre in brat z družinami iz Slovenije. Možu Carlu in drugim pa lepe pozdrave!

Umrl je moj dragi, dobri mož

ALOJZ ŽNIDARŠIČ

Zivel in deloval je v Franciji od 1930. do 1961. leta, ko se je vrnil v domovino.

Neža Znidaršič
Brllog 4, p. Vel. Lašče
Slovenija

MALI OGLASI

Dragi slovenski rojaki po svetu!

S svojega X. občnega zbora, ki je kritično presodil delo in uspehe v preteklem obdobju in načrtno program prihodnjih delovnih nalog, pošilja Slovenska izseljenska matica topel pozdrav iz rojstne domovine;

vam, ki živite že dolga desetletja na tujem, kjer so odrasli vaši otroci in morda tudi že vnuki ter vam doraščajo pravnuki. Čeprav ste že krepko vraščeni v tuja tla, še vedno pripadajo vaša čustva tudi rojstni deželi. To ste že nešteto krat potrdili in potrjujete vedno znova. Ko so bili pred 25 leti naši narodi napadeni, ste se odločno, brez razmišljanja opredelili za obrambo pravic in svoje rodne dežele in dragocena je bila vaša moralna in gmotna pomoč v tistem času; ta vaš delež bo posebej zapisan v zgodovini, kakor tudi vaša pomoč v povojni graditvi in kasneje vselej, kadar se je naša dežela znašla v velikih težavah. Ponosni smo na vaš ugled, ki ste si ga s svojim delom pridobili v svetu, in na žilavo vztrajnost, s katero ohranjate na tujih tleh slovensko besedo in pesem.

Poseben pozdrav vašim otrokom in vnukom, ki morda že ne znajo več slovenske govorice, vendar je v njihovih srcih še živ utrip slovenske krvi, kar dokazujejo tudi s tem, da tako radi prihajajo na obisk v rojstno deželo staršev in dedov.

Toplo pozdravljamo tudi vas, ki ste začasno zaposleni v tujini. Želimo vam mnogo uspeha pri delu; da bi imeli kar najboljše delovne pogoje, da bi se dobro vživeli v novem okolju in da bi čim boljše in čim prej izpolnili načrt, ki ste si ga napravili, ko ste odšli v tujino. Matica vam želi biti vedno iskren svetovalec in dober prijatelj, na katerega se lahko obrnete.

Vi, ki ste začasno zaposleni v tujini, kakor tudi naši izseljenci pa vsem svetu, ste živa vez med narodi Jugoslavije, ki je danes dežela z mednarodnim ugledom — in narodi dežel, v katerih živite. Naj ostane ta vez tudi v bodoče živa in trdna.

Pozdravljamo slovenska izseljenska društva, organizacije in klube, redakcije slovenskih listov, naše pevske zборе, glasbene, dramske in druge kulturne krožke, naše narodne domove z željo, da bi v njih še dolgo tako krepko zvenela slovenska pesem in beseda.

Letos poteka petnajsto leto od ustanovitve Slovenske izseljenske matice. V teh letih si je to naše in predvsem vaše društvo po najboljših močeh prizadevalo, da bi čim boljše izpolnjevalo naloge, zaradi katerih je bila Slovenska izseljenska matica ustanovljena, tj. da bi postala res matica naših slovenskih izseljencev: da bi vam bila čim bolj v pomoč pri krepitvi in podaljševanju našega narodnostnega življenja v deželah, kjer živite, da bi vam bila svetovalka in pomočnica pri urejanju vaših osebnih zadev doma in na tujem in predvsem, da bi vam bila vselej in povsod topla vez z rodno deželo.

Vaša pisma, ki v tolikšnem številu prihajajo z vseh strani sveta, vaši obiski v poletnem času, ki so iz leta v leto številnejši, topel sprejem matičnih publikacij: revije Rodna gruda in Slovenskega izseljenskega koledarja, ki sta si do danes utrla poti v slovenske domove v 42 deželah na svetu, potrjujejo, da se petnajstletna prizadevanja Slovenske izseljenske matice niso iztekala v prazno. To nam je v zadoščenje.

Topel pozdrav vsem Slovencem na tujem, ki v srcih zvesto nosite podobo svoje rojstne dežele, ki ste ponosni na današnjo rast in napredek Jugoslavije. Pozdrav in prijazno vabilo: Nasvidenje na domačih tleh!

X. občni zbor
Slovenske izseljenske matice

REDNI OBČNI ZBOR SLOVENSKE IZSELJENSKE MATICE

Občnega zbora Slovenske izseljenske matice se je udeležilo veliko število uglednih javnih in kulturnih delavcev, ki so v razpravi veliko prispevali k oblikovanju delovnega programa za prihodnje. Na sliki: član glavnega odbora SIM, novinar Stane Lenardič govori o vtisih s potovanja po Združenih državah Amerike, kjer je obiskal številne domove slovenskih izseljencev, sedeže njihovih organizacij, društev in drugo.

1

»Razdalje med Jugoslavijo in posameznimi deželami, kjer živijo naši ljudje, so se zmanjšale ne samo zaradi vse večjega vključevanja Jugoslavije v mednarodni promet in mednarodni turizem, temveč tudi zaradi ugleda, ki ga ima Jugoslavija s svojo politiko prijateljstva med narodi in s svojimi prizadevanji, da bi se na svetu ohranil mir. Na čedalje večji obisk Jugoslavije vpliva tudi želja starejših Slovencev — izseljencev, da bi še enkrat v življenju obiskali svoj rojstni kraj in svoje sorodnike, za mlajše pa je privlačnost tega potovanja poleg vpliva njihovih staršev in starih staršev — sorazmerno ceneno letovanje pri nas. Zadnje čase narašča tudi število tečajev za slovenski jezik, zanimanje za plošče za pouk slovenskega jezika in za ustrezne učbenike. Ti tečaji so v ZDA, Argentini, Kanadi, Avstraliji, Belgiji in še kje. Vse bolj se razširja dejavnost naših izseljenskih društev...«
dejala med drugim v svojem poročilu na 10. občnem zboru Slovenske izseljenske matice njena predsednica Zima Vrščajeva. Govorila je tudi o številnih stikih, ki jih to društvo vzdržuje z mnogimi slovenskimi organizacijami, klubi, društvi, uredništvu slovenskih in drugih izseljenskih listov, slovenskimi narodnimi domovi ter številnimi posamezniki po vsem svetu. Pri tem je nakazala probleme, ki jih imajo posamezna društva zaradi umiranja članov ali zaradi stapljanja z narodom, kjer živijo in delajo. Govorila je o novih oblakih dela, ki jih ta društva uvajajo, da bi obdržala stare in pridobila še nove člane idr. Omenila je tudi pomoč, ki jo Slovenska izseljenska matica nudi tem društvom, saj prihaja tu

do vse tesnejšega sodelovanja, pogosto na željo samih rojakov, kar dokazuje globoko navezanost na rojstno deželo.

Veliko pozornost pa je predsednica Zima Vrščajeva posvetila vprašanju začasnega zaposlovanja v tujini. V raznih evropskih deželah je sedaj na delu okrog 12.000 Slovencev, ki hočejo v kratkem času čimveč zaslužiti, potem pa se vrniti v domovino. Razumljivo je, da jih pri tem določeno število ostane v tujini tudi daljšo dobo ali se morda naselijo tam tudi za stalno. Še pred nekaj leti je bilo to zaposlovanje spontano in neorganizirano, zadnje čase pa gre v tujino vse več ljudi prek zavodov za zaposlovanje delavcev, z urejenim socialnim zavarovanjem in z delovnimi pogodbami. Veliko pri tem pomagajo sporazumi in konvencije, ki jih je Jugoslavija sklenila z državami, kjer je večje število naših ljudi.

Slovenska izseljenska matica bo skušala prek tiska in radia navezati čimveč stikov s temi našimi ljudmi, seznanjala jih bo z dogajanjem v Jugoslaviji, z vprašanji, ki so tesno povezana z njihovim življenjem in delom v tujini, še nadalje pa bo iskala nove možnosti, kako bi te stike poživila. Zavzemala se bo tudi za pravno zavarovanje pravic naših delavcev v tujini, skupno s sindikati bo za njih pripravljala informativne priročnike, organizirala sestanke in prireditve, da bi, kot je v poročilu rečeno, »zagotovili našemu človeku, ki si služi kruh v tujini, vsestransko skrb narodne matice, skrb, do katere ima vso pravico.«

2 3 4 5 6

**Častni predsednik
SIM Ivan Regent
in častni člani:
Frane Kurinčič,
Albert Švagelj,
Tone Seliškar
in Ludvik Medvešek**

ZBIRAJMO ZGODOVINSKO GRADIVO SLOVENSКИH IZSELJENCEV

MILA SENK

Na vse širše izseljensko vprašanje današnjih dni je navezan tudi delovni program Slovenske izseljenske matice za bodoče. Še bolj bo poglobljala stike z našimi starimi, predvojnimi izseljenci, pa tudi povojna emigracija vse bolj išče stika z domovino. Matične publikacije bo treba tudi v prihodnje še bolj približati našim ljudem na tujem, razširiti krog naročnikov tako med starimi kot med novimi izseljenci ter se vse bolj prilagajati njihovim potrebam in željam.

Kar se tiče kulturne dejavnosti, naj omenimo le nekatere najbistvenejše stvari. Matica bo sodelovala pri izdaji plošče slovenske opere »Gorenjski slavček«, ki bo med našimi ljudmi nalletela gotovo na lep sprejem; pomagala bo pri organizaciji turnej raznih slovenskih ansamblov po izseljenskih naselbinah in državah, kjer živi veliko število naših ljudi (kot prvi bo v aprilu odšel na turnejo v Združene države Slovenski oktet), pošiljala bo med izseljence filme, med njimi vsaj en obzornik letno o dogajanju v Jugoslaviji in gradivo, ki bo pomagalo pospeševati kulturno dejavnost v društvih; v poletnem času bo pripravljala različne prireditve in izlete; zbirala gradivo za zgodovino slovenskega izseljenstva; redno bodo predstavniki matice tudi obiskovali izseljenske naselbine v raznih državah, da bi se čim bolje spoznali z njihovim delom in življenjem.

Delovni program Slovenske izseljenske matice je bil v razpravi na občnem zboru še izpopolnjen; razpravljali so tudi o nekaterih novih pogledih na čimbolj vsestransko skrb za vse naše ljudi na tujem.

Ob koncu občnega zbora so izvolili tudi novo vodstvo Slovenske izseljenske matice. Za predsednico je bila ponovno izvoljena Zima Vrščajeva, glavna urednica matičnih publikacij, za podpredsednika pisatelj Mitja Vošnjak in zvezni poslanec Bogo Gorjan, za tajnika pa dipl. pravnik Tone Brožič. Poleg teh so člani izvršnega odbora matice: Branko Babič, Branko Čop, dr. Danilo Dougan, Aldo Kovačič, Tone Kukovica, Rudi Mahkota, Klara Perčič, Jože Plevnik, Franc Šebjanič, Andrej Škerlavaj in Milo Vižintin. Novi glavni odbor Slovenske izseljenske matice pa ima 75 članov, med katerimi so zastopniki matičnih podružnic, ustanov in organizacij, pisatelji in predstavniki kulturnih ustanov, znanstveniki, novinarji ter nekateri izseljenci-povratniki. Častnemu predsedniku SIM Ivanu Regentu pa so se pridružili še štirje častni člani: pisatelj Tone Seliškar, povratnik iz ZDA Ludvik Medvešek, povratnik iz Argentine Franc Kurinčič in bivši dolgoletni tajnik matice Albert Švangelj.

Umrl je Ludvik Medvešek

Prav ob zaključku redakcije smo prejeli vest, da je na svojem domu v Žabji vasi pri Novem mestu v 88. letu starosti umrl Ludvik Medvešek, povratnik iz Združenih držav Amerike. V ZDA je bil znan in zaslužen društveni delavec, po vrnitvi v domovino, leta 1948, pa je bil eden od ustanoviteljev Slovenske izseljenske matice, več let njen podpredsednik, vse do smrti pa član njenega glavnega odbora. Več o njem in o njegovem delu bomo pisali v prihodnji številki Rodne grude.

Vsem njegovim svojcem in prijateljem izreka iskreno sožalje

Slovenska izseljenska matica

Zgodovinska sekcija obstaja že vse od ustanovitve Slovenske izseljenske matice. Z njo je tesno povezano tudi ime lani umrlega publicista Cvetka Kristana, ki je slovenske rojake v tujini ne-utrudno spodbujal k zbiranju zgodovinskega gradiva ter sam napisal številne članke s tega področja.

Zgodovinsko gradivo, ki prihaja na Matico, zbiramo, dopolnjujemo in pripravljamo za objavo v matičnih publikacijah — v reviji Rodna gruda in v Slovenskem izseljenskem koledarju, kjer je v dosedanjih 13 letnikih že nad 150 člankov iz zgodovine slovenskih izseljencev v evropskih in prekmorskih deželah.

Po uporabi oddajamo gradivo — liste, knjige in brošure — v hranjenje Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani, da je dostopno vsem, ki se zanj zanimajo, bodisi doma, bodisi v tujini.

Matica je doslej prejela mnoge dragocene pošiljke zgodovinskega gradiva, ki so jih poslali rojaki, izseljenske organizacije in društva iz naših naselbin v evropskih državah in iz ZDA, Kanade in Južne Amerike. Z njimi smo izpopolnili vrzeli v dosedanjih zbirkah, nakazale pa so nam tudi nove poti in nove vire, kje iskati nadaljnje dokumente.

Vsako leto nam prinesejo precej iskanega zgodovinskega gradiva naši rojaki, ko obišejejo domovino, odstopajo pa nam ga tudi naši povratniki in njihovi svojci.

S pošiljkami, ki smo jih prejeli v zadnjem času, smo dobili jasnejšo podobo o društveni in kulturni dejavnosti naših rojakov v Argentini, zlasti v Buenos Airesu in v Cordobi in nekaterih velikih organizacij v Združenih državah Amerike ter o razvoju tamkajšnjih slovenskih naselbin, iz Evrope pa o dejavnosti slovenskih izseljencev v Franciji in Belgiji. Še zlasti pomembni pa so dokumenti o požrtvovalnem in množičnem delu in naporih slovenskih izseljencev po vsem svetu med drugo svetovno vojno za pomoč okupirani in opustošeni domovini.

Slovenska izseljenska matica ima tri svoje zastopnike tudi v Svetu študijskega centra za zgodovino slovenskega izseljenstva pri Slovenski akademiji znanosti in umetnosti, ki je bil ustanovljen leta 1963. Študijski center dela v treh skupinah — v bibliografski, statistični in arhivski. Sodelavci statistične skupine so izdali že dva obsežna elaborata o izseljevanju s slovenskega ozemlja.

Sodelavec bibliografske skupine pa je v dveh letnikih Slovenskega izseljenskega koledarja, za leto 1965 in 1966, objavil bibliografijo slovenskih izseljenskih listov in časopisov ter bibliografijo izseljenskih knjig, brošur in drobnih tiskov. Z objavo navedenega smo našim rojakom olajšali delo, da nam pošiljajo le gradivo, ki ga v Sloveniji še nimamo, ali pa je nepopolno.

Razveseljivo je, da po zbranem gradivu pridno sega tudi slovenska mladina in ga uporablja pri sestavljanju maturitetnih in seminarских nalog s področja slovenskega izseljenstva.

Vse delo Slovenske izseljenske matice in Študijskega centra je najboljšje jamstvo, da dobimo čimprej popolno zgodovino slovenskega izseljenstva. To je tudi dolžnost, ki jo ima domovina do svojih izseljenih ljudi!

LET JE MINILO

France Mihelič: Slovo

27. aprila letos poteče 25 let, odkar je bila v Ljubljani ustanovljena Osvobodilna fronta slovenskega naroda, manj kot tri tedne po nemškem napadu na Jugoslavijo. Vsi Slovenci, ne glede na prepričanje in strankarsko pripadnost, so bili pozvani, naj se uprejo. Začele so se priprave za vstajo proti okupatorju, organizacija je imela v svojih vrstah vedno več ljudi, ki jim je bil edini namen z orožjem v roki pregnati okupatorja. Že pred začetkom same vstaje je OF razpredla niti po vsej Sloveniji, organizirala razne sabotažne akcije, razširjala propagandno gradivo, zbirala orožje.

Prinašamo vam odlomek iz knjige Jožeta Javorška »Vodnik po Ljubljani«, ki na svojstven in ne suhoparen način opisuje, v kakšnih pogojih je OF delala, kako globoko se je vrezala v dušo ljudi, ki jim je svoboda draga nad vse.

Ob Večni poti stoji hiša, kjer so v stanovanju Josipa Vidmarja ustanovili v aprilu leta 1941 Osvobodilno fronto slovenskega naroda. Po Ljubljani so visele italijanske in hitlerjanske zastave, fašistična godba s kapelnikom, ki je z razgibano teatralnostjo koračil pred njo, je vsak dan ropotala po mestu, Ovrta in Gestapo sta začela nastavljeni nevarne mreže, visoki italijanski komisar pa je sprejemal poklone nekakšnih slovenskih velemož. Groza, ki je vladala nad mestom, je bila nepopisna, zakaj smrt posameznega človeka je sicer težak, a vendar kolikor toliko razumljiv dogodek, smrt mesta, ki je živelo že stoletja in stoletja in ima svojo kolektivno dušo, ki sega v zgodovino in je prisotna hkrati v sedanosti, pa je zaradi čudne in skoraj nedopovedljive melanholije apokaliptična.

*

OF je naročila, da med 7. in 8. uro zvečer ne sme nihče biti na cesti, ne v gostilnah, ne v trgovinah, kaj šele v kinematografih, gledališčih ali drugih javnih lo-

kalih. Že dolgo pred določeno uro so se začele prazniti gostilne, kavarne in trgovine, nekaj minut pred tisto sveto uro pa so že tekali po cesti zadnji zamudniki ali pa se tlačili v prenapolnjene tramvaje. Ura je odbila sedem. Tišina. Strahotna tišina v mestu. Molk. Nikjer nobenega človeka. Samo kakšen pes in italijanske patrolje na ulici. V kavarnah se celo natakarji skrivajo za točilnicami, samo da bi prazne mize in stoli še bolj kričali. Trgovine so odprte, vendarle prazne. V gostilnah ni niti sledu stalnih gostov in stalnih pijančkov, ki vise kakor pajčevine pri Sokolu, Kolovratu, Amerikancu, Pod skalco in Pri vitezu že desetletja in desetletja, nekateri že cela stoletja.

*

To je bilo najbolj tiho vpitje, kar jih je kdaj kakšno mesto uprizorilo na svetu.

Kako je bilo takrat pri duši okupatorjem, bi danes človek pravzaprav rad vedel. Pri tretji tišinski akciji, to je bilo 3. januarja 1942, ko je Ljubljana počastila padle žrtve in so po ulicah in po vseh domovih gorele sveče v spomin, na tiste, ki so darovali življenje za svobodo, so Italijani ponoreli od strahu: pred kavarno Evropa, kjer je množica čakala na prevozna sredstva, da bi še o pravem času prišla domov, so karabinjerji na silo začeli prazniti tramvaje. Tedaj pa je po ulicah začelo vse teči počez in povprek in ob uri, ko je bila ukazana izginitev, je zazijala praznina, iz nje pa so plapolale lučce v spomin na mrtve.

Še nikdar se nobenemu političnemu režiserju ni posrečilo ustvariti s praznino tako silnega občutja groze.

*

V Ljubljani je OF delovala kot izredno dober in natančen peklenski stroj. Tudi v sanjah si ne bi bilo mogoče izmisliti kaj boljšega: do leta 1943 je bilo v 39 ciklostilnih tehnikah, ki so bile raztresene po vsej Ljubljani in dokaj dobro zakamuflirane, natisnjenih 120 števil Slovenkega poročevalca v 600.000 izvodih. V slehernem izvodu je ležala skrita možnost smrti, zakaj Italijani niso poznali usmiljenja s tistim, pri katerem so zasačili glasilo OF. — Poleg ciklostilnih tehnik so v Ljubljani delale še štiri tiskarne, in sicer Podmornica na Erdu, Grafika in Tunnel na Emonski cesti

št. 2, Tehnika na Jernejevi cesti v Šiški in tiskarna Toneta Tomšiča zraven italijanske kvesture. — Podmornica na primer je natisnila 30.000 raznih letakov, razglasov in časopisov, izdala je žepno izdajo pesmi pesnika slovenske revolucije Mateja Bora, tiskala je najrazličnejše legitimacije, propustnice in dokumente, od katerih so lahko živeli partizani in ilegalci. V kakšnih pogojih so ljudje delali v Podmornici, bi natanko lahko povedal samo kakšen galjot z benečanske ladje ali pa suženj, ki je ponagal zidati piramide, nikakor pa ne tisti človek, ki je v Podmornici delal. V trenutku, ko so Ljubljančani postali v resnici junaki, so zgubili vso svojo megalomanijo in še zdaj o svojih junaštvih in o svojem trpljenju ne vedo povedati nič takega, kar bi bilo zares pretresljivo. V Podmornici, ki je bila pod zemljo, je voda pritiskala tako močno, da so jo morali s korci izlivati iz bunkerja, sicer bi jih zalila. Dnevno so izlili iz svojega delovnega prostora preko 1500 litrov vode. In kako veličastna je bila zgodovina junaštva tiskarne Toneta Tomšiča! Natisnila je posebno izdajo Slovenskega poročevalca v 8000 izvodih, šest brošur v 5000 izvodih, dve številki dela v 500 izvodih, živilske karte in polno drugih drobnarij, ki bi, recimo, bile vsakemu meščanu kakšnega drugega evropskega mesta v nenehni ponos, v Ljubljani pa se zdi danes delovanje te tiskarne vsakomur samo po sebi umevno. Ljubljana pa je imela poleg lističev, s katerimi je bila vsak dan sproti potresena, poleg letakov, poleg časopisov in drugih brošur tudi svojo radijsko oddajno postajo, ki se je imenovala RADIO OF in je oddajala s sedemnajstih različnih mest na valovni dolžini 27 m od 7. novembra 1941 do 4. aprila 1942, ko so Italijani pobrali vse radijske aparate in je bila potem radijska oddajna postaja brez vsakršnega smisla.

*

Tako so ustna, listkovna, potresna, napisna časopisna in radijska propaganda, ki se je v smrtni nevarnosti borila zoper fašiste in za tako obliko življenja, ki bi jo bilo mogoče celo vredno živeti, bile del fantastične organizacije, ki je bila v svetovnem merilu edinstvena. In če je bil kakšen revolucionarni tisk na svetu oblit s krvjo svojih bralcev, je bil tisk OF v Ljubljani.

DR. JOŽE BRILEJ, PREDSEDNIK ZVEZNEGA KOMITEJA ZA TURIZEM, O ZASEBNIH GOSTILNAH

DUŠAN KVEDER

V najlepših moških letih, kakor pred njim mnogi njegovi tovariši, je v marcu omahnil v smrt eden izmed organizatorjev narodnoosvobodilnega gibanja v Sloveniji, narodni heroj Dušan Kveder-Tomaž.

Rodil se je leta 1915 v Šentjurju pri Celju. Že kot študent prava v Ljubljani je urejal napredni list Mlada pota. Zaradi revolucionarnega dela so ga zaprli. Po prestani kazni je zbežal v Francijo, kjer je nekaj časa s Tomom Brejcem urejal časopis Glas izseljencev. Kasneje se je priključil španskim prostovoljcem in bil kot kapetan dvakrat ranjen. Po končani vojni je bil zaprt v koncentracijskem taborišču v Franciji, nato v Nemčiji. Ob okupaciji Jugoslavije je leta 1941 pobegnil iz taborišča v svojo podjarmljeno domovino, kjer se je takoj uvrstil med organizatorje osvobodilnega gibanja v Sloveniji.

Njegova borbena pot ga je vodila na odgovornih mestih skozi številna bojišča, kjer je v najtežjih trenutkih z osebnim zgledom dajal pogum borcem. Bil je med organizatorji odpora proti okupatorju v Mariboru, Celju, Mislinjski dolini in na Koroškem. Nato je bil komandir brežiške čete, kasneje komisar II. štajerskega bataljona, za tem načelnik Glavnega štaba NOV in PO Slovenije, po smrti Franca Rozmana pa komandant Glavnega štaba Slovenije. V maju 1945 je bil komandant Trsta.

Po vojni je bil dalj časa na odgovornih mestih v naši armadi, nato pa veleposlanik v Etiopiji, Zahodni Nemčiji, Indiji in nazadnje v Angliji. Za svoje zasluge je prejel številna visoka odlikovanja, med njimi tudi red narodnega heroja.

Pokojni Dušan Kveder-Tomaž je bil predan borec-revolucionar ter iskren in dober tovariš. Vest o njegovi toliko prezgodnji smrti je bridko odjeknila po vsej deželi. Ljubljana je bila tiha, odeta v žalost. Zastave so visele na pol droga, ko se je mrtev za vselej vrnil v svoje drago mesto. Trg narodnih herojev je napolnila nema množica. Iz vse Slovenije so se prišli nekdanji borci posloviti od svojega komandanta, ko so žaro z njegovim pepelom položili v grobnico narodnih herojev.

V Fiesi imajo svoje počitniške domove številna slovenska podjetja; lepa plaža privablja številne kopalce. Foto: Marjan Zaplatil.

Vsi naši ljudje na tujem z zanimanjem spremljajo gospodarski razvoj v naši deželi, saj se po gospodarski reformi naše gospodarstvo postavlja na nove temelje in se ustvarjajo novi pogoji gospodarjenja. Vključevanje našega gospodarstva v svetovno tržišče zahteva hitrejše povečevanje proizvodnje na podlagi modernizacije celotnega gospodarstva, obenem pa postavlja v ospredje tudi tiste naravne prednosti in materialne možnosti, ki doslej niso bile dovolj izkoriščene.

Razumljivo je, da je v takih novih okvirih dobila svoj pravi pomen tudi tista gospodarska panoga, ki je doslej zaradi raznih vzrokov zaostajala — to je turizem. Kljub temu, da je Jugoslavija turistično ena najprivlačnejših dežel v Evropi, se jugoslovanski turizem ni mogel uspešno razvijati vse dotlej, dokler ni bila zanj ustvarjena potrebna podlaga, predvsem promet, prehrabena industrija, trgovina ter nekatere moderne gostinske kapacitete. Zdaj že lahko rečemo, da ima Jugoslavija soli-

dno začetno materialno podlago za uspešen razvoj turizma, o čemer jasno govore tisoči kilometrov novih sodobnih cest, veliko število sodobnih letališč ter moderna prehrabena industrija, ki svoje izdelke uspešno prodaja tudi na zahodna tržišča. Zgrajena je osnova sodobne trgovine, od velikih trgovskih hiš do vrste samopostrežnih trgovin v raznih turističnih središčih.

Jugoslavija je s posebnimi sporazumi že ukinila vize s 15 državami, razpravljajo pa o ukinitvi viz že z vrsto drugih držav. Stopnja razvoja, ki ga je dosegel jugoslovanski turizem, najbolj odraža dejstvo, da je prišlo preteklo leto na oddih v Jugoslavijo več kot 2,600.000 tujcev, razen tega pa je prišlo v Jugoslavijo še 5,400.000 tujih turistov, ki so prišli kot izletniki ali pa so samo potovali prek naše države. Isto leto je prispelo v Jugoslavijo v rednem prometu tudi 2,200.000 tujih vozil, k temu pa lahko dodamo še to, da je v obmejnem prometu v našo državo prispelo še okoli 3,500.000 tujih avtomobilov.

Računa se, da bo treba za izgradnjo turističnih objektov v prihodnjih štirih do petih letih vložiti okrog 470 milijard starih dinarjev. Ker bodo gostinski objekti družbenega sektorja v glavnem visokih kategorij, se računa, da bo privatni sektor investiral v izgradnjo manjših penzionov, kampov in privatnih sob okrog 90 milijard starih dinarjev. Usmeritev na tako pomembno angažiranje osebnega dela naših državljanov, kakor tudi pomembno vlaganje osebnih sredstev v turizem ni odraz trenutne, temveč odraz dolgoročne politike, ki ima svojo realno osnovo.

Možnostim zaposlitve v samem gostinstvu je treba dodati še možnosti v tako imenovanih pomožnih turističnih dejavnostih, od taksijev do mehaničnih delavnic, servisnih postaj, domače obrti itd. Pri tem se seveda resno računa na osebno delo in osebna sredstva državljanov pri izgradnji privatnega sektorja, ki bo v pogojih razvoja turizma v Jugoslaviji nudil ne samo možnosti za delo, temveč tudi lepe dohodka, ki bodo zagotavljali stalno rast življenjske ravni.

Na ta način se našim državljanom doma, kakor tudi tistim, ki so odšli na delo v tujino, in našim izseljencem ponujajo ve-

1 2 | 4
3 | 5

like možnosti, da z vlaganjem svojih sredstev v turistične in druge storitvene dejavnosti zagotovijo sebi in svojem stalni vir dohodkov, s tem pa prispevajo tudi k še hitrejšemu razvoju svoje domovine. V takih prizadevanjih bodo naši državljani naleteli na vso podporo naših družbenih skupnosti, od občine in republike do federacije.

Novi zakon o gostinski dejavnosti, ki je začel veljati v marcu preteklega leta, predvideva posebne ugodnosti za samostojne gostince pod pogoji, da v tem gostinskem obratu sami delajo in da razpolagajo z lastnimi sredstvi za opravljanje gostinske dejavnosti. Razen članov ožje družine lahko zaposlijo največ tri delavce. Pod dejavnostjo samostojnih gostincev pa se razume po tem zakonu: restavracije, gostilne, kavarne, bifeje, penzione, prenočišča in podobno.

Po tem zakonu je tudi določen sistem obdavčevanja, ki je za naše razmere izredno ugoden. Saj je bilo samo v letu 1965 v Jugoslaviji na novo odprtih čez 4000 privatnih gostišč, od tega okrog 1300 v Sloveniji.

KJER STA TERAN IN PRŠUT DOMA

JOŽE VETROVEC

Tupelče do nedavnega niso bile kdo ve kako poznan kraj. Nobene tovarne ni tu, noben znan pesnik ali pisatelj ni v tej vasi z 80 prebivalci niti zavekal niti umrl. In vendar se med ljubitelji slovenske besede, terana in pršuta, vse pogosteje slišita dve besedi: Tupelče in Jazbec. Če govorimo o teranu, znanem primorskem vinu, v katerem je toliko železa, da ga zdravniki priporočajo za »arcnije« in o pršutu, potem je jasno, da so Tupelče kraški kraj. Ležijo tako kot druga kraška mesta, med kamenjem, rdečo prstjo in skalami. Niti nobena cestna tabla ne kaže, kje so, niti na običajnih zemljevidih tega kraja ni moč najti. Leži pa v bližini Štanjela, mimo katerega že dve leti teče lepa in moderna asfaltna cesta (Sežana—Nova Gorica).

Ostane še ena uganka. Jazbec smo zapisali z veliko začetnico. Tako pa je ime gostilničarju, ki je pred dvema letoma tu odprl gostilno, ki so si jo za svoj drugi dom, predvsem nedeljski, izbrali člani slo-

Piran

1 V največji sobi Jazbečeve gostilne so vse stene okrašene s karikaturami, ki jih je narisal tržaški zdravnik Hlavaty. Karikature prikazujejo vrlega gostilničarja, pa tudi druge člane družine — predvsem Slovenskega kulturnega kluba iz Trsta, redne goste gostilne v Tupelčah.

2 4
Gostilničar Josip Jazbec

3

Gostilna Jazbec v Tupelčah na Krasu

5

venskega kulturnega društva iz Trsta. In prav člani tega kluba so ponesli v svet slavo o pristnem (resnično pristnem) teranu in pršutu. Za teran se nikomur ne splača delati reklame. To vino je namreč že preveč znano in ga po vsej ožji domovini spišejo nekaj deset vagonov več, kot se ga nacedi v sode. Toda v Tupelčah je to vino doma in skoraj vsi kmetje, ki imajo vinograde, prodajo svoje vino prav gostilničarju Jazbecu.

Dobro vino in dober pršut, razen tega pa na moč prijazen gostilničar, ki mimogrede piše tudi pesmi, sta porok, da v gostilni nikdar nobena miza ne sameva.

Slovenci z onstran meje prirejajo v tej gostilni različna srečanja. Enkrat berejo svoje pesmi, oziroma novele in druge prozne zvrsti, drugič se spet pomerijo v risanju, tretjič ubrano prepevajo... Kadar pa ne delajo ne tega in ne onega, pa zvrnejo toliko trebušatih litrov terana, da jih Josip Jazbec komaj sproti prinaša.

Med največjimi zanimivostmi v tej prijetni gostilni pa sta (z izjemo terana, pršuta, srne v omaki, polente...) spominški knjigi. Komur je do smeha, lahko prosi gostilničarja in Jazbec mu jih bo z veseljem pokazal. Za razliko od drugih spominških knjig niso tu le podpisi znanih političnih in kulturnih delavcev, marveč kar mrgoli karikatur. Ena predstavlja teranovod, druga zdravljenje s teranom, tretja nazorno kaže pivske manevre tržaških Slovencev, ustoličenje predsednika kluba, podelitev nagrad najboljšim članom slovenskega kluba itd.

Karikatur je toliko, da jih je težko opisati, težko pa jih je tudi oceniti, saj je vsaka po svoje dobra in vsaka po svoje, sicer v malo popačeni obliki, kaže gostilničarja in njegove goste v posebni luči.

Josip Jazbec je pošten in zaveden Slovenec. Kadar recitira svoje pesmi, je ves prevzet, prav tako je prevzet ob domoljubnih pesmih Simona Gregorčiča. Rad pripoveduje o svojem pesnikovanju, o teranu, o srni v omaki. Kadar pa ga vprašate, zakaj je njegova gostilna, na robu slovenskega ozemlja, odmaknjena od glavne poti Sežana—Nova Gorica, tako zelo priljubljena, ostane skromnih besed:

»Za pošteno plačilo, pošteno vino, dober narezek in lep kos srne. To je vse.«

K temu pa je treba seveda pridati še prijetno vzdušje, ki vlada v vsej gostilni.

HOKEJ

66

nada. Za koga so navijali Ljubljančani? Jugoslovani v Ljubljani ni bilo, ker so igrali v B skupini v Zagrebu, tako si je publika morala izbirati ljubljence po drugih simpatijah. Zdaj so bili to Kanadčani, zdaj Čehi ali drugi, zdaj slabši, zdaj boljši. Na sliki spodaj in prvi sliki levo sta dva prizora iz igre. Na drugi sliki levo: jugoslovanska reprezentanca, v kateri so igrali skoraj sami Jeseničani, med igranjem državne himne, najnižje levo pa: reprezentanca ČSSR.

»Tako dobro organiziranega turnirja še nisem videl.« je med svetovnim prvenstvom v hokeju na ledu izjavil generalni sekretar mednarodne zveze za hokej na ledu (LIHG) g. John Ahearne. Za tem je še dodal: »Tretjič sem v vaši deželi. Vsak dan imam lepše vtise, gostoljubja pa z besedami ne morem opisati. Sploh ne vem, čemu bi se čudil: ljubeznivosti vaših ljudi ali organizaciji tekmovanja.«

Ljubljana, Zagreb in Jesenice in vsa Slovenija ter velik del Hrvaške so od 3. do 13. marca živeli v znamenju hokeja na ledu. Svetovno prvenstvo je bila predstava, kot je v Jugoslaviji še ni bilo. Velika dvorana v Tivoliju je deset dni večer za večerom sprejemala goste, najboljše igralce hokeja na svetu in številne obiskovalce. Oči vseh športnikov sveta so bile te dni uperjene v Ljubljano. Velik uspeh je na tem prvenstvu dosegla tudi Jugoslavija — tretje mesto v B skupini.

Ze četrtič je osvojila naslov svetovnega prvaka Sovjetska zveza, druga je bila CSSR, tretja pa Ka-

Ljubljana je bila v teh dneh svečana kot že dolgo ne. Številni tuji obiskovalci so se počutili odlično. Tekme v hali Tivoli si je ogledalo okrog 150.000 gledalcev, prek televizije pa še milijoni ljudi po vsej Evropi. Več sto novinarjev z vsega sveta je pisalo o Ljubljani kot o mestu, ki jih je presenetilo. Na sliki spodaj: številni plakati vabijo... Spodaj desno: dve izmed prikupnih deklet, ki so v dvorani skrbele, da je bilo vse v redu. Foto: Marjan Zaplatil.

HOCKEY

66

V reprezentanci Združenih držav sta bila tudi dva igralca jugoslovanskega porekla: golman Tom Yurkovich (slika desno) in John Mayasich (desno spodaj). Mati Yurkovicha je doma iz Sentruperta na Dolenjskem in Tom še vedno govori nekaj slovenskih besed. Pokazali smo jima Rodno grudo in zelo sta se zanjo zanimala, kot tudi za delo Slovenske izseljenske matice. Zelo rada bi tudi obiskala kraje svojih prednikov, pa nista utegnila. Se tiste dneve, ko ni bilo tekem, so morali trenirati. Razumljivo je, da sta zaradi svojega porekla med gledalci vzbujala še posebno pozornost. Pa tudi sama naša rojaka Yurkovich in Mayasich, sta se počutila počaščena ob takem sprejemu.

Foto: Igor Bervar.

*Pozdrav igralcem Rodne grude
John Mayasich
Tom Yurkovich*

Sestanki s prekmurskimi delavci-sezonci, ki se zaposlujejo v Avstriji, so bili dobro obiskani in živahni. Delavci so se seznanili z nekaterimi predpisi, predstavniki zavodov za zaposlovanje in drugi pa z njihovimi željami in potrebami.

1, 2, 3

Komorni moški zbor iz Celja

1 2 4

3

bi se, če le mogoče, kmalu uredile. Ena pglavitnih skrbi delavcev, ki se zaposlujejo v tujini, pa bi morala biti, da ne pozabijo na svoje domače, na svojo družino, na otroke, ki jih pustijo doma. Primeri, ko sta odšla v tujino oče in mati, otroke pa pustila tujim ljudem, bi se ne smeli več dogajati.

Razveseljivo pa je bilo, da so bili sestanki tako številni in tako dobro obiskani ter da so bili vsi udeleženci v svojih vprašanjih ali v odgovorih odkriti, odprti do vseh.

J. P.

Komorni moški zbor iz Celja na turneji po Zahodni Nemčiji, Holandiji in Belgiji

Komorni moški zbor iz Celja bo konec aprila odšel na koncertno turnejo po ZR Nemčiji, kamor potuje na povabilo ženskega pevskega zbora »Lyra« iz Rhemscheida, za tem pa bo odšel v Holandijo in Belgijo. Prvi nastop bodo imeli 29. aprila v Wuppertalu, 30. aprila v Rhemscheidu, 1. maja pa v Solingenu. Prvi koncert v Belgiji bo 4. maja v Eisdenu, za tem pa 5. maja v Schinveldu, kjer gostujejo na povabilo pevskega zbora »Oranje«, s katerim imajo že nekajletne stike, 6. maja v Forburgu pri Haagu in 7. maja v Kohlscheidu. Vmes bodo imeli 2. maja še snemanje na radijski postaji v Kölnu. Opozarjamo tudi vse naše rojake, ki živijo v teh krajih, da se v čim večjem številu teh koncertov udeležijo. Celjski zbor bo na tej turneji pel vrsto slovenskih in drugih narodnih ter umetnih pesmi in za mnoge bo to redka priložnost, da se razvedrijo ob lepi domači pesmi.

Celjski Komorni moški zbor je bil ustanovljen leta 1949; že vsa ta leta ga vodi njegov ustanovitelj Egon Kunej, ravnatelj giasbene šole v Celju. Leta 1957 je zbor prvič prejel uradno mednarodno priznanje, s tem da se je uvrstil na prvo mesto med moškimi zbori na mednarodnem festivalu v Llangollenu v Angliji, kasneje pa je dosegel še pomembne uspehe: prvo mesto na festivalu v Arezzu (Italija) leta 1963, prvo mesto v Gorici (Italija) leta 1964, drugo mesto v Montreuxu (Švica) leta 1965 in druge. Številna mednarodna priznanja so dokaz, da je to v resnici kvaliteten ansambel, zato vas še enkrat vabimo: ne zamudite nastopa Komornega zbora iz Celja!

Med sezonci v Pomurju

Februarski sestanki s pomurskimi delavci, ki se zaposlujejo v tujini, večinoma v Avstriji, so nam odkrili marsikatero zanimivost. Sem štejemo lahko tudi to, da se vsi najbolj zanimajo za možnost zaposlitve v inozemstvu na podlagi kolektivnih pogojev, ki jih letos sklepajo zavodi za zaposlovanje z raznimi avstrijskimi ali švicarskimi delodajalci. Delavci, ki so v tujini že bili, večinoma vsaj v grobem poznajo tuje predpise, ki zvedo zanje drug od drugega; pogosto pa se tudi dogaja, da je delavec ali delavka izkoriščen prav zaradi nepoznavanja svojih pravic ali dolžnosti. Menjavanje službenih mest ter razni nesporazumi med delavci in delodajalci se najpogosteje končajo na škodo delavca, posebno še tujega, ki ima sicer po novem meddržavnem sporazumu enake pravice in dolžnosti kot domači delavec, se pa ne ve kam obrniti, ko bi te pravice moral uveljavljati. Avstrijski sindikati naše delavce sicer vključujejo v svojo organizacijo, kdaj pa se bodo zanj v resnici potegovali, je še vprašanje. Pogovori med slovenskimi in avstrijskimi sindikati, ki so bili prve dni februarja v Gradcu, so se odvijali v zelo ugodnem ozračju in kaže, da bo naš delavec v Avstriji, ki je sicer zelo cenjen in iskan, kmalu skoraj popolnoma izenačen z avstrijskim delavcem.

Sestanki v Pomurju so nakazali marsikatero vprašanje, ki ni rešeno niti z naše strani. Največ je pripomb glede carin. To so stvari, ki jih naš človek, ki se z delom peha na tujem, veliko teže doživlja, kot si to lahko predstavljamo. Kritične pripombe bodo šle na pristojno mesto in upajmo, da

Kobilarna Lipica narodni park

JOŽE MEJAC

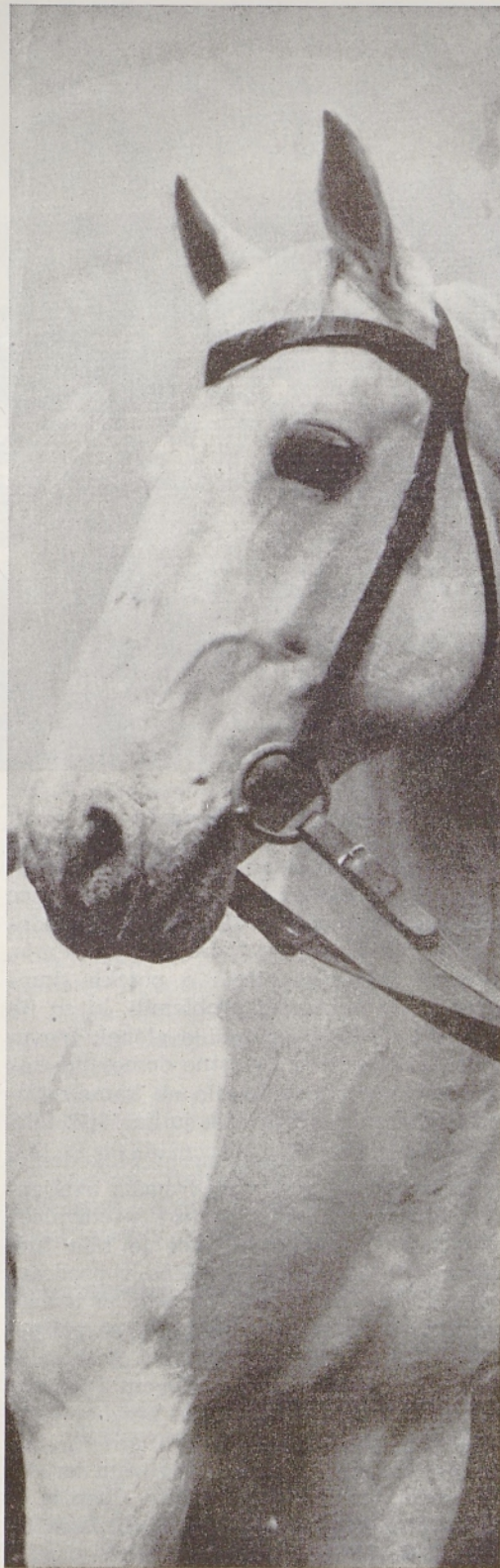
Domači in tuji turisti se radi ustavljajo v Lipici pri Sežani na Krasu. Tudi letošnji izleti izseljencev so namenjeni prek nje. saj predstavlja eno naših največjih turističnih zanimivosti.

Letošnje leto poteče 386 let, odkar je bila ustanovljena svetovno znana kobilarna. Že stari Rimljani so tu gojili konje, ki so jih uporabljali tako za vojsko kot tudi šport, in ko je v 16. stoletju nadvojvoda Karel prevzel oblast nad tem ozemljem, je na svoji poti v Trst opazil, da imajo kmetje v vremski dolini nenavadno lepe in dobre konje. Pozornost in zanimanje za te konje so pokazali tudi že srednjeveški vitezi, o čemer poroča tudi Valvasor v svoji Slavi Vojvodine Kranjske. Zaradi turške nevarnosti, ki je pretila tako avstrijskim deželam kot tudi celi Evropi v 16. stoletju, je sklenil nadvojvoda, da ustanovi na tem ozemlju kobilarno, katere namen naj bi bil vzrejati trdne, dobre in lepe konje. Zaradi tega je kupil od tržaškega škofa Nikolaja Coretta posestvo Lipico in osnoval kobilarno, katere prvi upravnik je bil Slovenec Franc Jurko.

Po 200 letih razvoja je morala kobilarna, katere ustanovitev je močno vplivala na razvoj konjeništvu pri nas, trikrat bežati iz domovine. Pri zadnji selitvi leta 1809 je bil obstoj lipicancev skoraj ogrožen, zaradi terena in podnebja v panonski nižini. Po padcu Napoleona, ki je dal Lipico v fevd maršalu Marmontu, vojvodi Dubrovniškemu, guvernerju Ilirije, so se lipicanci zopet vrnili v staro domovino na Kras. Tako so ostali na tej skopi zemlji dobrih 100 let, saj so imeli v osebi cesarja Franca Jožefa I. svojega velikega zagovornika.

V prvi svetovni vojni so kobilarno preselili v Kladrub na Češko. Po koncu vojne so nekaj konj zadržali Čehi, nekaj Avstrijci, ki so ustanovili kobilarno Piber pri Grazu. Druge pa so dobili Italijani, ki so s pomočjo domačinov kobilarno obnovili.

Tudi v drugi svetovni vojni kobilarni ni bilo prizaneseno. Hitlerjeva vojska jo je preselila v Hostinec na Češko. Po vojni pa so čredo dobili Amerikanci in so jo skoraj celo vrnili v Italijo, v Lipico pa je prišlo le 11 konj. Razen teh je prišla v Lipico tudi čreda lipicancev iz nekdanje jugoslovanske dvorne kobilarne, katero je Hitlerjeva voj-

ska že leta 1941 odpeljala v Nemčijo. Danes obišče Lipico prav toliko turistov, kot njej sorodno ustanovo — špansko visoko šolo na Dunaju v Hoffburgu. Pred prvo svetovno vojno so vodili triletno žrebce iz Lipice na Dunaj v to šolo. Žrebec, ki se je odlikoval v tej zahtevni šoli, je prišel nazaj v Lipico kot plemenjak. Vsak konjar, ki je vodil žrebce na Dunaj, je moral ob tej priložnosti zasadi tri drevesa, tako da je danes na tem mestu pravi drevored trojčkov.

Pred nekaj meseci so kobilarno v Lipici razglasili za samostojen zavod, ki ga bodo financirali delno iz zveznih in delno iz republiških sredstev. Veliko pozornost bodo posvetili nadaljnjemu razvoju turizma, ki bo tudi prispeval del sredstev za vzdrževanje, redno pa bodo nekaj konj tudi prodali.

Lipica Stud — National Park

Local and foreign tourists like to stop at Lipica near Sežana in Kras. Also this year's trips by our immigrants are directed through this place, as it represents one of our greatest tourist attractions. This year, 386 years have elapsed, since the world known stud was established. In history the stud survived many a replacement and abolition. In these many years some rulers discouraged while others encouraged the work on the stud.

Some months ago the stud in Lipica was proclaimed an independent institution which will be financed partly by the federal and partly by the republic's funds. Great attention will be devoted especially to the development of tourism, which will also bring in a part of the means for maintainance. They also expected a very agreeable idea to sell some horses regularly.

Priprave na piknik

Turistično društvo in tudi vse druge organizacije v Ilirski Bistrici so že sredi priprav za največji letošnji turistični dogodek v tem kraju — za tradicionalni izseljenski piknik 4. julija. Temu dogodku že sedaj posvečajo veliko pozornost; skrbeli bodo predvsem za to, da bodo zagotovili najboljše gostinske usluge ni pikniku, uredili okolje, izbrali primeren orkester ter poskrbeli za vse, da bi se izseljenci in drugi gostje piknika čim bolje počutili. Seveda jim bo pri tem pomagala tudi Slovenska matica, ki se prav tako s svoje strani pripravlja za ta dan.

Naš sodelavec, novinar Drago Kralj je pripravil reportažo o obisku Ilirske Bistrice in okolice, ki jo bomo objavili v prihodnji številki naše revije. Obiskal je tudi nekatere izseljenec-povratnike, ki živijo v tem kraju, in opisal vse tisto, kar je v krajih pod Snežnikom najbolj zanimivega. Videli boste, da je tu v resnici veliko zanimivosti in znamenitosti, ki si jih splača ogledati.

Prijazna dolina Reke in njeni ljudje izseljence z veseljem pričakujejo.

Zahvala mesta Skopja

V preteklem mesecu je bila razen občnega zbora Slovenske izseljenske matice tudi skupščina izseljenske matice Makedonije. Poslali so nam poročilo iz Skopja, kjer med drugim pišejo o poteku skupščine ter o nekaterih problemih, ki so jih reševali. Govorili so tudi o globoki povezanosti izseljencev z rojstno domovino, kar se je še posebno pokazalo ob katastrofalnem potresu v Skopju 26. julija 1963. leta.

»Tragedija glavnega mesta Makedonije je globoko odjeknila v srcih naših izseljencev po vsem svetu. Žalost prebivalcev Skopja in vseh naših ljudi je bila tudi njihova žalost,« je bilo rečeno v pozdravnem govoru skupščine. Za tem so izrazili svojo globoko zahvalo vsem, ki so prispevali Skopju kakršnokoli pomoč, posebej še številnim izseljenskim društvom in posameznikom, med katerimi so posebej omenjena tudi slovenska društva. Ob tej priliki so vsem izseljenskim maticam izročili tudi spominske plakete mesta Skopja, ki naj pomenijo simbolično zahvalo vsem izseljencem po svetu.

Izseljenec — povratnik je slavil lep jubilej

V Goriških Brdih pod znanim partizanskim spomenikom stoji vasica Gonjače, kjer je bil pred 80 leti rojen v revni kmečki hiši Albin Simčič. Odločil se je za zidarski poklic. Že leta 1914 je bil soustanovitelj izobraževalnega društva »Ilirija« v domači vasi ter sodeloval v dramski skupini in pevskem zboru. Leta 1927 je šel za kruhom v Argentino. Tam se je takoj vključil v delavsko kulturno društvo »Ljudski oder« ter se udeleževal pri pevskem zboru in bil večletni odbornik. V domovino se je vrnil leta 1938 poln naprednega duha. Svoje otroke je vedno vzgajal v naprednem duhu, saj so bili vsi borci za narodno osvoboditev. Sam pa je bil predsednik vaškega krajevnega odbora ter član OF.

Ob tem lepem jubileju je prejel mnogo čestitk od blizu in daleč. Čestital mu je tudi brat Jože, ki že več desetletij živi v Avstriji. Kot izseljencu — povratniku mu je v imenu Slovenske izseljenske matice čestital tudi tajnik podružnice SIM Nova Gorica Mirko Ličen.

PLANICA 66

Pred 30 leti je na veliki, mamutski skakalnici v Planici prvi človek na svetu — Avstrijec Sepp Bradl — skočil s smučmi več kot 100 metrov. Ob tem dogodku, ki je bil vsekakor svojevrstna atrakcija, je osupnil svet. Ime Planice je zaslovelo. Kasneje so tudi v drugih državah zgradili podobne velike skakalnice, predvsem v Avstriji, Nemčiji in na Norveškem, Planica pa si je v svetu še vedno ohranila poseben ugled in pomen. V znamenju tega jubileja so bile tudi letošnje planiške prireditve, ki so zbrale vse najboljše smučarske skakalce na svetu.

Najuspešnejši jugoslovanski tekmovalec je bil letos Peter Eržen, ki je osvojil odlično osmo mesto, Ludvik Zajc, ki je postavil tudi nov jugoslovanski rekord na planiški skakalnici 119 m. pa je bil v končnem plasmaju trinajsti. Marjan Pečar je bil štirinajsti. Zmagovalec Planice 66 je letos Čeh Jiří Raška, ki je med drugim postavil tudi nov planiški rekord — 130 metrov. Zanimivo je, da je uradni svetovni prvak in rekorder Björn Wirkola, Norveška, šele sedmi.

Polete v Planici si je letos ogledalo rekordno število gledalcev, samo zadnji dan preko 50.000.

Brez vizuma v Italijo

Od 8. marca velja sporazum med Italijo in Jugoslavijo o ukinitvi vizumov za potovanje iz ene države v drugo. Za naše in prav tako italijanske državljane je potrebno imeti samo veljaven potni list, kar potovanje občutno poenostavlja in seveda tudi poceni. Ob začetku turistične sezone bo ta ukrep v veliki meri pomagal pri pospeševanju turističnega prometa med obema sosednjima državama.

Za pusta je Krištof Kolomb odkril Metliko. Pričakali so ga številni gadje in belouške pod vodstvom gadje zalege, kakor tu imenujejo vsakogar, ki se udeleži njihovih pustnih prireditev. Na sliki: volovska vprega je pripeljala organizatorje — glavno gadje gnezdo.

Stane Lenardič in Ernest Petrin odlikovana

Ob dvajsetletnici Zveze novinarjev Jugoslavije je predsednik republike odlikoval 113 slovenskih novinarjev, med katerimi sta tudi novinar Dela in urednik izseljenske rubrike v tem listu ter član glavnega odbora SIM **Stane Lenardič** in novinar RTV Ljubljana ter urednik radijske oddaje za izseljence in član našega glavnega odbora **Ernest Petrin**. Čestitkam se pridružuje tudi Slovenska izseljenska matica in uredništvo Rodne grude.

Predjamski grad bodo uredili

Zavod Postojnska jama bo letos v sodelovanju z Zavodom za spomeniško varstvo v Novi Gorici začel z restavriranjem in urejanjem enega najzanimivejših zgodovinskih in turističnih objektov v okolici Postojne — Predjamskega gradu. Dela bodo izvajali v etapah, del sredstev pa bo prispevala tudi uprava Postojnske jame.

Hokejske palice — spominek

Turistično društvo v Ribnici je v zadnjih tednih pred svetovnim prvenstvom v hokeju na ledu prodalo več tisoč novih spominkov — hokejskih palic, velikosti okrog 10 centimetrov. Največ teh spominkov so kupila ljubljanska gostinska podjetja in turistične organizacije.

Tudi blejski turistični delavci se vse bolj zanimajo za spominke iz Ribnice. Letos bo na Bledu svetovno prvenstvo v veslanju, zato je zanimanje za spominke toliko bolj razumljivo.

Izdelovati bodo začeli tudi nov spominek — miniaturni ribniški pušljec. Visok je komaj 12 cm in je zato precej bolj praktičen kot prejšnji. Tudi za ta najnovejši izdelek ribniškega spominkarstva je zbranih že precej naročil iz vseh krajev republike.

Slovenske smučiči v 22 deželah

Smučiči s proizvodno znamko Elan poznajo že v 22 evropskih in čezmorskih deželah, kajti izvoz se iz leta v leto večja. Lani se je njegova vrednost povzpela že na milijon dolarjev. Niti huda konkurenca Elanu ni mogla preprečiti prodora na svetovna tržišča.

Zavidljive uspehe pripisujejo v tovarni Elan v Begunjah dobro organizirani raz-

iskovalni službi, za katero so leta 1962 ustanovili poseben inštitut. Ta raziskuje material, se ukvarja z različnimi meritvami, analizami in konstrukcijskimi izboljšavami, hkrati pa še s perspektivnim razvojnim delom. Elanove smučiči morajo prestati 11 preizkušenj in meritev, preden gredo v prodajo.

Enako resno pa se ta inštitut ukvarja tudi z raziskavami in razvijanjem druge Elanove proizvodnje, predvsem opreme za telovadnice ter plastičnih in drugih čolnov. Z resnim raziskovalnim delom se je Elan tudi v proizvodnji telovadne in športne opreme uvrstil med najboljša jugoslovanska podjetja.

Prehrana bo gradila supermarket v Moskvi

Ljubljansko trgovsko podjetje Prehrana bo letos organiziralo v Moskvi sejem prehranjenih izdelkov jugoslovanskih proizvajalcev. To naj bi bil uvod ljubljanske Prehrane v veliko poslovno sodelovanje s Sovjetsko zvezo. Po prvih dogovorih bo namreč Prehrana sklenila letos v Moskvi za 10 milijonov dolarjev poslov. Še posebno se Rusi zanimajo za Prehranino supermarket. Tako so se Ljubljanci domeni, da jim bodo sredi Moskve postavili »za vzorec« moderen supermarket. Po tem vzorcu nameravajo namreč zgraditi Rusi v svoji deželi 1500 velikih samopostrežnih trgovin. Tudi pri gradnji in notranji opremi le-teh bo sodelovala ljubljanska Prehrana s svojimi partnerji.

Črnomaljska zadruga odkupi 5000 litrov mleka na dan

Za oddajo mleka je med kmetovalci črnomaljske občine vedno več zanimanja. Medtem ko so še pred leti odkupili v zadrugi le po 400 do 600 litrov mleka na dan, so ga lani odkupili tudi po 5000 in več. Mleka je torej dovolj, ni pa vedno najboljše kakovosti. Da bi se kmetovalci navadili z mlekom pravilno ravnati, je sklenila zadruga v sodelovanju z ljubljansko mlekarno organizirati posebna predavanja, kjer bodo kmečkim gospodinjam pojasnili higieno molže, pravilno spravilo mleka po molži, razhlajevanje itd. Na ta način predvidevajo, da se bo odkup mleka v letošnjem letu še povečal.

JANA MILČINSKI

Boris Kralj o sebi in o filmu Amandus

»... Tako čitamo v starih listinah. Od tistih dob je minilo dvesto let. Morda nekaj več, morda nekaj manj. Bilo je takrat, ko je škof Hren zatiral krivoverce v deželi in izganjal iz nje luteranske predikante...«

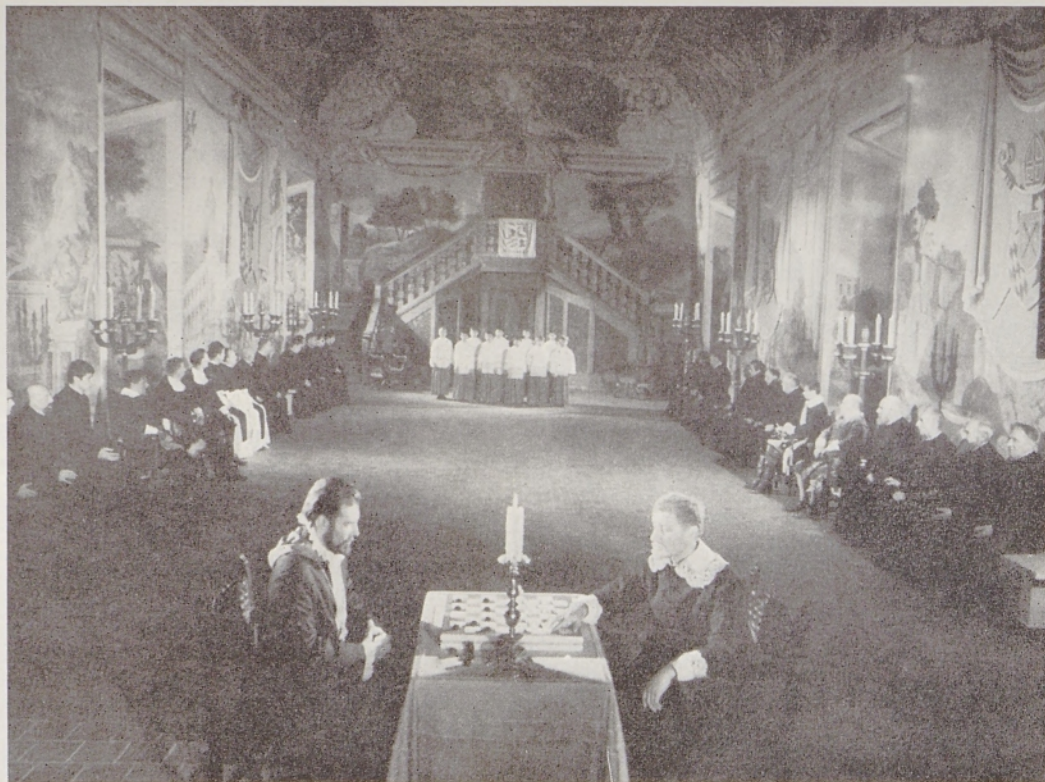
S temi besedami začenja pisatelj Ivan Tavčar zgodbo o kanoniku Amandusu, ki je po naročilu svojega strica, freisinškega škofa »prišel red delat« v kranjsko deželo. Zgodi se, da ga na lovu rani medved in težko ranjenega neguje mlada Katarina, hči kmeta, častilca Luthrove vere in evangelija. V čisti, nedolžni ljubezni vzplamti srce mlade Katarine za lepega kanonika. A tudi on, čeprav poln gorečega verskega fanatizma in vnet preganjalec luteranov, se težko ubrani čustev...

To zgodbo, a le okvirno, je porabil Andrej Hieng za scenarij, režiser France Štiglic pa je posnel po njem film na širokem platnu, prvega te vrste v Sloveniji.

Glavno vlogo mladega kanonika Amandusa je odigral gledališki in filmski igralec Boris Kralj. V želji, da bi vam prikazali njegovo umetniško pot in vam obenem vzbudili zanimanje za najnovejši slovenski film, smo ga zaprosili, naj nam odgovori na nekaj vprašanj. Rad je ustregel naši želji.

Kdaj in kaj vas je privabilo na gledališki oder?

Za gledališče sem se vnel že v dijaških letih. Igral sem na amaterskem dijaškem odru. Kasneje sem se vpisal na Akademijo. Obenem pa sem dobil tudi prve manjše vloge v ljubljanski Drami. Pot na oder mi

je bila odprta. A v tistih letih mladega navdušenja sem bil prepričan, da je ta pot lepša in lažja!

In vaše delo pri filmu?

Amandus je moja trinajsta filmska vloga — trinajsta, a obenem prva prava vloga, kakršne si želi vsak igralec. Kako mi je uspela, bodo presodili gledalci.

Kaj sodite o »Amandusu«?

Menim, da bo uspel. Pripravili so ga naši najboljši filmski strokovnjaki, pa tudi igralska ekipa (pa ne mislite, da hočem s tem hvaliti sebe) je bila dobro izbrana. Katarina — igra jo študentka igralske akademije Anka Zupan, je pravo odkritje.

Kaj bo ta film povedal gledalcu?

Kot ste že omenili, je Tavčarjeva idilična zgodba temu filmu posodila le okvir. Scenarist Andrej Hieng je v ta okvir vgradil globlji problem: borbo dveh idej — katolicizma in protestantizma, ki je obenem tudi borba dveh svetov: gospode in zatiranege kmečkega človeka. Prikaz te borbe pa naj bo tudi obsodba vsake s fanatiko prepojene ideologije, katere račune konec

koncev zmerom plača preprosto ljudstvo. Zato menim, da tematika tega filma ni zanimiva le za slovenskega gledalca, marveč za slehernega gledalca širom sveta.

Ali sodite, da bo Amandus vseč tudi našim izseljencem?

Brez dvoma. Njim še celo. Blizu jim je zgodovinska osnova tega filma — vsak šolar pozna Primoža Trubarja, ki je na Slovensko prinesel protestantizem in poznejše preganjanje protestantske »krive vere«. Všeč jim bodo domači kraji, saj so v tem filmu prikazani najlepši kraji Slovenije — Blejski grad in okolica Bleda, dolina Radovne, znamenita dvorana v Brežicah itd. Barve, ki jim je dala ton jesenske narava, so v tem filmu čudovito uspele. Slišali bodo domačo govorico in lepo spremno glasbo znanega skladatelja Alojza Srebotnjaka. Škoda je le, da ta film ne bo mogoče presneti na ozki trak. A če si ga bodo ogledali na širokem platnu, bo še bolj živo in resnično zaživel pred njihovi očmi.

Upam in želim, da si ga bodo izseljenci ogledali v čim večjem številu in seveda — da jim bo všeč!

Kip in slika, delo Petra Jovanoviča, kmeta in umetnika.
3, 4

KULTURA KULTURA KULTURA

Kmet in umetnik

ARMANDO BLAŽINA

Bilo je lepo sončno popoldne, ko sva se s prijateljem vzpenjala po strmem pobočju Blegoša. Sončni žarki so poljubljali vrhove ozelenelih dreves. Nudil se nama je čudovit pogled na prostrano škofjeloško pogorje. Bližala sva se vasi, v katero sva se namenila. Na obronku gozda sva kmalu zagledala nekaj razsejanih hiš. To je bila vasica Žetina. Prijazen starček, ki nama je prišel nasproti, nama je povedal, da stoji hiša, ki sva jo iskala, streljaj od vasi.

Pred hišo sva srečala črnolasega gospodarja, ki nama je prisrčno stisnil roko. Peter Jovanovič je bil z nama preprost in prisrčen. Njegove žuljave roke so pričale o trdem in težkem delu, o borbi s koščki zemlje raztresenimi po pobočju. Peter pa ni samo kmet, preprost in marljiv, ki seje, orje in žanje. Peter ima rad tudi umetnost. Vsak najmanjši trenutek izkoristi za risanje in da iz lipovine rezlja razne kipe.

Naprosil sem ga, da mi pove kaj o svojem delu, o tem, kako je prišel do tega, da ima ob kmetovanju še čas za slikanje in rezbarenje. Z veseljem mi je ustregel.

»Že v mladosti sem ljubil risanje, risal sem vse, kar sem videl okrog sebe,« nama je začel pripovedovati, ko sva ga prosila, naj nama kaj pove o svojem delu. »Posebno rad rišem ljudi, ki so mi najbližji, posebno pa še otroci. Upodobim jih take, kot jih vidim, včasih razposajene in vesele, pa žalostne, zamišljene in solzne.

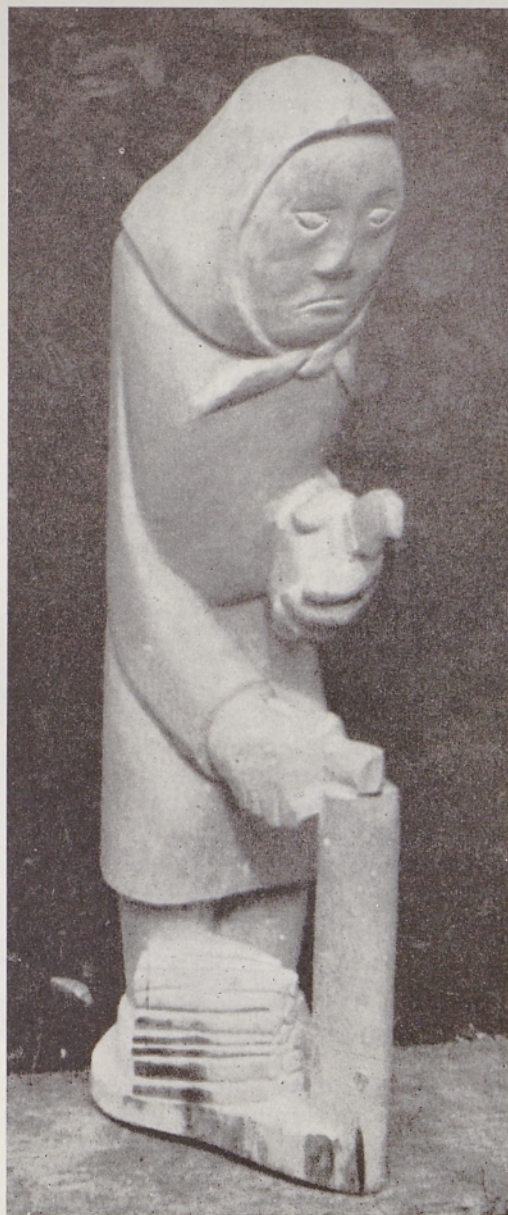
Pozneje sem začel rezljati lipovino, raznovrstne kipe. Pokazal vama bom nekaj primerkov.«

Peljal naju je v kletne prostore hiše, kjer je bila na najino veliko presenečenje prava galerija umetniških kipov. Govoril nama je, kako je skušal svoje umetnine prodati v Ljubljani. Z nekaterimi je uspel, za ta denar pa je kupil najpotrebnejše, kar rabi pri svojem delu.

»Toda kdaj pri vsem težkem in napor-nem delu najdete čas še za umetnost,« sva ga vprašala.

»Ob večerih ob petrolejki rišem in rezljam. Največ časa za to pa imam seveda pozimi.«

Še bi nama pripovedoval ta prijazni slikar izpod Blegoša, toda sonce se je že nagibalo k zatonu, naju pa je čakala še dolga pot. Z veseljem sva pogledala še njegove slike, vsaka je bila po svoje lepa,

vsaka je po svoje vsebovala umetnikove tople poteze, polne ljubezni do človeka.

Poslovala sva se od umetnika izpod Blegoša s toplim stiskom roke in z željo, da ustvari še veliko lepega in da bi za njegovo delo zvedeli in pokazali razumevanje še drugi ljudje, za katere najde on vedno toliko topline in nežnosti.

Dolge sence dreves so se dotikale steze, po kateri sva hodila brez besed. Razmišljala sva in občudovala hkrati Petra Jovanoviča, kmeta in umetnika.

Campesino y artista

Fue en un hermoso y soleado atardecer, cuando nos acercamos a la empinada región del monte Blegoš. El sol con sus llamas besaba las cimas de verdes arboledas y nos presentaba una hermosa vista de la amplia cadena de montañas que cubren la zona de Škofja Loka.

Al acercarnos al pueblo que nos dispusimos visitar, observamos al final de una parte cubierta de árboles, algunas amplias casas que nos indicaron que nos encontramos en el villorio de Žetina.

Frente a ella nos encontramos con su propietario, que luego de saludarnos en forma muy cordial nos atendió muy amablemente. Sus duras manos nos hablaron del pesado trabajo que realiza, de la lucha con la tierra entremezclada en las montañas. Peter no es sólo campesino sencillo y diligente, que siembra, ara y siega, Peter ama también el arte. Todo momento libre que dispone lo utiliza para dibujar y también para realizar bustos utilizando troncos de madera de tilo.

»... Desde joven he amado el dibujo, dibujé todo lo que vi a mi alrededor,« nos comenzó a decir cuando le rogamos que nos cuente algo de su trabajo, y luego continúa: »... Con placer dibujo a la gente que tengo mas cerca, especialmente a los niños, los represento igual como los veo, algunas veces dispuestos y alegres y otras tristes, pensativos y con lágrimas. Mas tarde he comenzado a trabajar con maderas de tilo diversos tipos de bustos, ahora les mostraré algunos ejemplares.«

Seguimos observando con alegría sus trabajos, cada uno era a su manera, hermoso, cada uno demostraba y expresaba el amor del artista por la raza humana.

Slovenske založbe

Od predvojnih založb v Ljubljani je nadaljevala z delom le založba Slovenska matica, ki je lani slavila stoletnico svoje založniške dejavnosti.

Brž po osvoboditvi pa so bile ustanovljene tri založbe, vsaka s svojim delovnim programom: **Državna založba Slovenije** za izdajanje del slovenskih in svetovnih klasikov ter prepotrebni učbenikov, **Cankarjeva založba** in založba **Mladinska knjiga**. Seznam knjig, ki jih je v dvajsetih letih svojega dela izdala Državna založba, je obširen in raznolik. Do lanskega leta je izšlo 2958 publikacij v nakladi 16,951.030 izvodov. Poleg že omenjenih zbir domačih in svetovnih klasikov izdaja založba v zbirki »Tokovi časa« dela sodobnih slovenskih avtorjev, v zbirki »Moderni roman« pa dela sodobnih pisateljev z vsega sveta. V zbirki »Kiosk« pa dobi bralec za nizko ceno najboljša dela domačih in tujih avtorjev.

Velik del založniške dejavnosti Državne založbe pa je namenjen izdajanju učbenikov, slovarjev, strokovnih, pedagoških, tehničnih publikacij, notnih zvezkov itd.

Cankarjeva založba izdaja v zbirki **Bela krizantema** prozo in poezijo slovenskih in svetovnih sodobnih piscev. Posebna skrb je posvečena novim izvornim slovenskim tekstom.

V zbirki **Sodobni roman** izhajajo teksti iz sodobne svetovne literature, v zbirki **Svetovni roman** pa najboljše dela svetovne klasike. Zbirka **Bios** zajema poljudnoznanstvene razprave o najrazličnejših problemih. Zbirka **Mozaik** pa je predvsem zbirka sodobnih »best-seller« romanov, ki so, čeprav tiskani v velikih nakladah, brž razprodani. S svetovno znanimi literarnimi deli, ki grejo dobro v prodajo, subvencionira založba manj iskana dela — zlasti domače pesniške zbirke.

Z žepno zbirko »**Sto romanov**« je založba dosegla visok odstotek naročnikov — 22.000. S to zbirko, ki prinaša najboljše dela iz domače in svetovne literature, je prodrla tudi v krog bralcev, ki doslej niso naročali knjig. Marsikoga je ta zbirka navdušila za lepo knjigo in danes poleg žepne zbirke naročajo tudi knjige iz drugih zbirk.

Pri založbi Mladinska knjiga je doslej izšlo približno 1850 knjig. Še bolj kot s številom izdanih knjig se ta založba lahko

pohvali z visokimi nakladami. Skoraj vse zbirke izhajajo v nakladah od 15 000 do 20 000 izvodov.

Kot smo že omenili, skrbi ta založba predvsem za mladinsko literaturo. Najmlajšim je namenjena »**Čebelica**«, ki prinaša pravljíčne slikanice iz domače in svetovne literature. Prav zdaj je izšla 100. knjiga Čebelice. **Sinji galeb** je namenjen šolarjem, ki dobijo na leto devet knjig — novejša dela domačih in tujih pisateljev. V zbirki **Kondor** pa izhajajo predvsem klasična dela, ki jih srednjeolci rabijo pri učenju.

Zbirka **Školjka**, ki se je pozneje preimenovala v **Zenit**, pa prinaša po nizki ceni najbolj aktualna dela domače in tuje literature.

Za pocenitev svojih knjig je založba Mladinska knjiga našla še eno pot: sodelovanje z drugimi jugoslovanskimi založbami. Doslej so v takem sodelovanju izšle Andersenove pravljíce in 10 knjižic z zgodbami iz narodnoosvobodilne borbe. Te knjige so izšle v petih različnih jezikih (tudi v madžarščini) v skupni nakladi 450 000 izvodov. V enakem sodelovanju bo izšlo tudi osem knjig sodobne ilustrirane enciklopedije, ki je na svetovnem knjižnem trgu doživela največji uspeh.

V Mariboru že petnajst let deluje založba **Obzorja**, ki zlasti v zadnjih letih izdaja predvsem izvorna dela domačih avtorjev (leposlovna, strokovna in znanstvena). Tako bodo letos izdali 90 knjig, od katerih bo 52 izvornih. V založbi Obzorja je v 15 letih izšlo 563 knjig. Število je razmeroma visoko, zlasti če pomislimo, da je založba v začetku izdajala na leto le pet do deset knjig. Tako je v petnajstih letih izšlo pri tej založbi več knjig kakor prej v Mariboru v dveh stoletjih!

Koprška založba **Lipa** posreduje slovenskim bralcem primorske avtorje, ki oživljajo v svojih delih podobo in problematiko Slovenskega Primorja. Obenem pa izpolnjuje kulturno in posredniško vlogo med slovenskim in italijanskim narodom z izdajanjem pomembnejših del italijanske književnosti. Založba je izdala doslej 160 knjig, od teh 83 domačih. Med domačimi deli je kar 21 pesniških zbirk.

Tako kot koprška založba posreduje predvsem primorsko tematiko, skrbi **Pomurska založba** iz Murske Sobote za tiskanje knjig prekmurskih avtorjev.

Mama, povej, prosim, pravljico!

JANA MILČINSKI

Koliko je bilo nekdanj prelitih solza, če mama ni utegnila ustreči tej mili prošnji! Danes ni treba več solz. Založba Mladinska knjiga, ki skrbi za zabavne knjige šolarjev, je poskrbela tudi za tiste otroke, ki še ne znajo brati. Starši jim lahko izberejo plošče z najlepšimi slovenskimi pravljicami. O nekaterih smo v Rodni grudi že poročali. Ker so vzbudile veliko zanimanje in so bile v najkrajšem času razprodane, se je založba odločila za nove posnetke.

Tako smo dobili ploščo z zgodbico Dragotina Ketteja »Šivilja in škarjice«, ki jo bere dramska umetnica in »televizijska tetka« Elvira Kraljeva, spremno glasbo pa je napisal mladi skladatelj Alojz Srebotnjak.

Kdo ne pozna zgodbic Ele Perocijeve »Muca Copatarica« in »Hišica iz kock«? Tudi mladi bralci Rodne grude so ju z veseljem prebirali. Zdaj ju bodo otroci lahko tudi poslušali. V lepi umetniški besedi ju na plošči pripoveduje igralec Stane Sever.

Frane Milčinski pa je posnel tri plošče. Eno s prikupno zgodbico Mire Miheličeve »Peter iz telefona« in dve zgodbi Branke Jurce »Marjanka Vseznalka« in »Poredni zajček«.

Dobili smo tudi nov posnetek klasične slovenske povesti Levstikovega »Martina Krpana« — prva izdaja je že pošla — ki ga odlično bere Stane Sever, in pa najlepše pesmice iz zbirke Župančičevega »Cicibana«, ki jih recitira desetletna Verica Belič.

S poslušanjem teh plošč pa otroku ne nudimo le prijetne zabave. Obenem z zgodbico se mu vtisne v uho tudi lepo govornjena, umetniško podana slovenska beseda.

Ker je vedno več zanimanja tudi za *glasbene plošče*, je založba Mladinska knjiga v zadnjem času posnela tudi več glasbenih plošč.

Otrokom sta namenjeni dve mali plošči mladinskih klavirskih skladb z deli Lucijana M. Škerjanca, Marjana Lipovška in Pavla Šivica. Izvajajo jih skladatelji sami.

Prav tako pa tudi plošča »Partizanskih otroških pesmi«, ki jih poje otroški zbor Pionirskega doma.

Operni pevki sopranistka Nada Vidmarjeva in altistka Bogdana Stritarjeva pa sta posneli ploščo »Partizanskih umetnih

Ovitek plošče Levstikovega Martina Krpana, ki jo je izdala založba Mladinska knjiga v Ljubljani. Plošča je bila izdelana v tovarni Jugoton v Zagrebu, ovitek je opremil Branko Simčič, ilustracije pa je izdelal Ive Subić.

KULTURA KULTURA KULTURA

Novе knjige

Ela Peroci, ki smo jo do nedavna poznali kot pisateljico toplih, otroških zgodbic — tudi v Rodni grudi ste jih lahko nekaj prebrali — se nam je zdaj predstavila z dvema knjigama za odrasle, ki sta izšli skoraj istočasno: prva »RIŠEM DAN« pri mariborski založbi Obzorja in druga »PO ŠOLI ME POČAKAJ« pri Državni založbi Slovenije.

»Rišem dan« so drobne pesmi v prozi, nežne, kot vzorci čipk, prepletene misli toplo čutečega ženskega srca. Jemali jih bomo v roke v samotnih večerih, kadar bomo željni tople misli in dobre besede.

»Po šoli me počakaj« pa je izpoved mladega deklišтва, ki iz višav srečne, brezskrbne mladosti pade v realistično krutost vojne. V knjigi spremljamo življenje nekega razreda, mlade sanje mladih ljudi, razcvet prve ljubezni. Potem pride vojna in vse se konča. Topot vojaških škornjev prežene mlade sanje, od ljubezni ostane le spomin.

Tudi Smiljan Rozman se je v svojem najnovejšem romanu »RUŠEVINE« lotil vojne tematike. Toda njegov roman je poln čudne mračnosti, kot so mračne ruševine pravkar zbombardiranega mesta.

Pravo nasprotje tej mračni zgodbi iz vojnih dni pa je knjiga »MOJA MLADA LETA« (izšla je v založbi Mladinska knjiga, ki jo je v svojem 80. letu napisal **Josip Ribičič**, eden najbolj znanih slovenskih pisateljev za otroke in mladino. Knjiga njegovih spominov je dragoceno branje za vsakega mladega pa tudi starejšega bralca. Mladini bo spregovorila o otroških in mladih letih pisatelja, starejšim pa bo budila spomine na preteklost, ki je danes že zgodovina. »Moja mlada leta« je toplo napisano pričevanje o preteklosti naše Primorske in Goriške. Tedanje življenje naših ljudi v teh krajih je bilo večkrat težko kot veselo, a je ustvarjalo mlade ljudi, ki so hoteli postati »svoje sreče kovač« — kot je v svojih spominih zapisal pisatelj Ribičič.

Ivan Bratko je v svoji knjigi »RAKETE IN SEKVOJE«, ki je izšla v Cankarjevi založbi, združil dnevniške zapiske, bežne portrete in študije o ameriški družbi. Tako je razgrnil pred nas lep del tega dinamičnega sveta onstran »velike luže«. V plastičnih slikah nam je nanizal sveže gradivo o ameriških ljudeh.

V isti založbi je izšla pesniška zbirka **Maričke Žnidaršič** »UGASLA LUČ«. Ta zbirka zajema nekaj pesmi iz prejšnjih njenih knjig, trideset pesmi pa je novih. Zbirka je bila pripravljena za pesnično petdesetletnico in je tako lepa podoba pesniškega snovanja od tridih, začetnih poskusov do danes, ko si je Marička Žnidaršič ustvarila ime pesnice nazorne jasnosti, tople prizadevnosti, ljudske domačnosti, pa tudi etične resnobnosti.

V založbi Lipa je izšel ponatis **Slodnjakovega romana** »POGINE NAJ — PES!« To je roman v Franu Levstiku, pisatelju in učitelju kolega rodu slovenskih pisateljev.

Ista založba je ponatisnila tudi literarnozgodovinsko razpravo »SLOVENSKA PROZA DO MODERNE«, ki jo je spisal **Boris Paternu**.

pesmi« z deli skladateljev Dragotina Cvetka, Kozine, Pahorja, Simonitija, Šturma in Šivica.

V lepi opremi, s spremnim besedilom (kratek življenjepisa, citati kritik in razlaga del) v slovenskem in angleškem jeziku je izšel **recital odlične slovenske pianistke Dubravke Tomšič**, ki jo danes pozna domala ves glasbeni svet. Od čudežnega otroka, ki je že s petimi leti navdušila s prvim samostojnim koncertom, prek študija v ZDA in izpopolnjevanja pri velikem mojstru Arthurju Rubinsteinu se je Dubravka Tomšič povzpela v elito svetovnih pianistov, ki so ji odprti mnogi koncertni odri sveta. Na svoji prvi, doma izdelani plošči izvaja dela Scarlattija, Prokofjeva, Liszta in Chopina.

Ljubitelje klasične glasbe bo navdušila plošča z madrigali in moteti skladatelja Jakoba Gallusa, našega slavnega rojaka, ki je živel v 16. stoletju. Njegova glasba je izvirna in je še danes ohranila svežino, domiselnost in globino duha, ki ga je skladatelj vložil v svoje delo. Na plošči so posnete umetniško izrazite in pomembne skladbe, ki jih izvaja zbor madrigalistov slovenske Filharmonije pod vodstvom dirigenta Janeza Boleta.

Društvo glasbenih umetnikov pa pripravlja skupaj z Izseljensko matico in založbo Mladinska knjiga na dveh velikih ploščah posnetke opere »Gorenjski slavček«. Opera je delo slovenskega skladatelja Antona Foersterja, peli pa jo bodo najboljši solisti ljubljanske opere.

CRTOMIR SINKOVEC

UGANKA

KDO ZA SUŠO
IN ZA MOČO
NOSI SABO
SVOJO KOČO?

(POLŽ)

MAŽA ZA RAST

PIKA VSAKO JUTRO ŠE MALO POLEŽI IN MIŽI.

»ZAKAJ PA MIŽIŠ, ČE NE SPIŠ VEČ?« JO VPRAŠA BRAT.

»TO SE SAMO TAKO DELAM. VEŠ, V ČASOPISU SEM BRALA: KADAR ČLOVEK SPI, TAKRAT RASTE.«

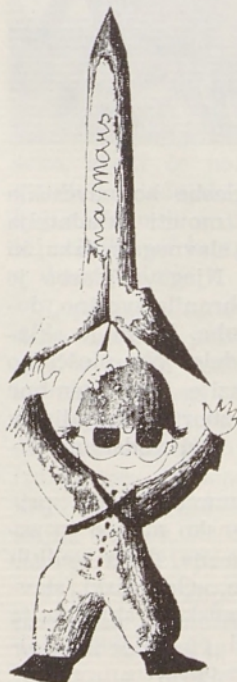
VIDA BREST

ŠTIRJE POPOTNIKI

VESTE, MOJ PRADED JE Z VOZOM
V TRST OB MORJU POTOVAL,
DEDEK MOJ PA JE ŽE Z VLAKOM
GOR NA DUNAJ SE PODAL.

OČKA MOJ TA JE Z LETALOM
OBLETEL ŠIROKI SVET.

JAZ PA POLETIM Z RAKETO
NA IZLET NA DRUG PLANET.

DRAGI OTROCI!

ZADNJIČ ME JE MAMA POSLALA V KLET PO DRVA.

» V KLETI JE TEMA!« SEM ZAJAVKAL, KER ME JE BILO STRAH. OČKA PA ME JE OŠTEL: »KO JE BILA VOJNA, SO OTROCI PONOČI HODILI V GOZD IN PARTIZANOM NOSILI HRANO IN POŠTO, PA SE NISO NIČ BALI!« IN POTEM JE PRIPOVEDOVAL: »NEKE NEDELJE V APRILU, PRED 25 LETI, SO NAD NAŠE KRAJE PRILETELA SOVRAŽNA LETALA. PO CESTAH SO PRIHRUMELI TANKI. PRIŠLI SO SOVRAŽNIKI. PREGANJALI SO NAS. ZAPIRALI SO NAS V JEČE, POŽIGALI DOMOVE, STRELJALI TALCE. NE OTROKOM, NE STARIM LJUDEM NISO PRIZANAŠALI. HOTELI SO UNIČITI VES SLOVENSKI ROD. TODA NISMO SE PUSTILI. PARTIZANI SO ZAČELI NEENAK, A HRABER BOJ. MI VSI – MLADI IN STARI – SMO JIM V TEM BOJU POMAGALI.«

BREZ BESEDE SEM ODŠEL V TEMNO KLET. MISLIL SEM NA HRABRE PARTIZANE IN NIČ VEČ ME NI BILO STRAH.

LEPO VAS POZDRAVLJA VAŠ

MIHEC

ELA PEROCI

DEŽUJE

V NEDELJO JE DEŽEVALO, V PONEDELJEK JE DEŽEVALO IN V TOREK JE DEŽEVALO. CESTE SO BILE MOKRE IN VODA JE CUR-LJALA OD KAPI. IZ ŠOLE SO SE USULI OTROCI. ODPRLI SO DEŽNIKE. BILI SO MAJHNI IN VELIKI ČRNI DEŽNIKI. RAZBEŽALI SO SE Z DEŽNIKI PO CESTAH DOMOV.

ČRNI DEŽNIKI, SIV DEŽ IN SIVO NEBO.

DEČEK JE SEDEL DOMA PRI OKNU IN SPREMLJAL S PRSTOM DEŽNE KAPLJE, KI SO DRSELE PO ŠIPI.

VČERAJ JE ZOPET DEŽEVALO IN DANES ŠE DEŽUJE. IMAMO ŽE PREMOČENE ČEVLJE IN PLAŠČE.

DEČEK SE DOLGOČASI IN SPREMLJA S PRSTOM DEŽNE KAPLJE, KI DRSIJO PO ŠIPI.

IZ ŠOLE SO SE RAZBEŽALI OTROCI Z RDEČIMI, BELIMI, RUMENIMI, MODRIMI IN ZELENIMI DEŽNIKI.

»O, MAMA! KAKO VESEL DEŽ JE ZUNAJ,« JE ZAKLICAL DEČEK, SI HITRO OBUK ČEVLJE IN ZBEŽAL ZA ŠOLARJI IN ŠE ZA NEKIM DEKLETOM, KI JE IMELO VIJOLIČAST DEŽNIK.

JANA MILČINSKI

BABICA IN MATIČEK

OČKA IN MAMA STA SE NAMENILA V KINO. PREDEN STA ODŠLA ZDOMA, JE MORAL MATIČEK UMIT IN SLEČEN V POSTELJO. IN ZA SLOVO STA MU ŠE NAROČILA, NAJ UBOGA BABICO, KI BO TA ČAS PAZILA NANJ. BRŽ KO PA SO SE VRATA ZA NJIMA ZAPRLA, JE BILA BABICA TISTA, KI JE MORALA UBOGATI MATIČKA.

NAJPREJ SI JE IZPROSIL SLADKORČKE, KI JIH JE BABICA IMELA V SVOJI VELIKI TORBI. SLADKORČKI SO GA ZAŽEJALI, ZATO JE ZAPROSIL ZA SKODELICO MLEKA. BABICA JE ODŠLA PO MLEKO, A ŠE PREDEN JE PRIŠLA DO KUHINJE, SI JE MATIČEK ZAŽELEL ŠE PIŠKOTOV – PIŠKOTI, NAMOČENI V MLEKO, SO MATIČKOVA NAJLJUBŠA JED. BABICA JE Z VZDIHOM SEGLA V TORBO IN PRIVLEKLA IZ NJE ZAVITEK PIŠKOTOV. »NAJ BO,« JE REKLA, »DAM TI JIH, TODA OBLJUBITI MI MORAŠ, DA BOŠ POTEM ZASPALI.«

MATIČEK JE PRIKIMAL. POJEDEL JE PIŠKOTE IN POPIL MLEKO. PRAZNO SKODELICO JE BABICA ODNESLA V KUHINJO IN SPOTOMA NAROČILA:

»KO SE VRNEM, MORAŠ Z ZAPRTIMI OČMI LEŽATI POD ODEJO!«

»BABICA, PREJ SI MORAM UMITI ZOBE!«

MATIČEK JE URNO SMUKNIL IZ POSTELJE IN STEKEL K UMIVALNIKU.

MATIČKU SE NI NIKAMOR MUDILO. IZ ROKE JE NAREDIL LIJAK IN SKOZENJ PRETAKAL VODO. Z ZOBNO KRTAČKO JE ŠKROPIL PO OGLEDALU IN KONČNO SI JE RAZMAZAL ZOBNO KREMO OKROG UST IN NAPENJAL LICA, DA BI BIL VIDETI SMEŠEN IN BI BABICO SPRAVIL V SMEH.

TODA BABICI NI VEČ DO SMEHA. HUDA JE NA MATIČKA KER NOČE V POSTELJO IN DA BI GA PRESTRAŠILA, MU ZAKLIČE: »ČE SE TAKOJ NE SPRAVIŠ SPAT, BOM UGASNILA LUČ, DA BO ČRNA TEMA IN BO PRIŠEL DIMNIKAR IN TE BO ODPELJAL S SEBOJ.«

MATIČEK SE PRAV NIČ NE PRESTRAŠI. DOBRO VE, DA SE DIMNIKAR ZVEČER UMIJE IN JE TEDAJ PRAV TAKO BEL KOT BABICA ALI MATIČEK.

»ŽE PRAV,« PRAVI S STROGIM GLASOM BABICA, »ČE NE GREŠ TAKOJ V POSTELJO, NE BOM UGASNILA LUČI IN PRIŠEL BO MILIČNIK, IN KO BO VIDEL, DA ŠE NE SPIŠ, TE BO ODPELJAL V JEČO.«

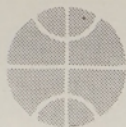
»JOJ, BABICA, MAJHNIH OTROK SPLOH NE ZAPIRAJO V JEČO. IN DA BOŠ VEDELA: MILIČNIKA SE PRAV NIČ NE BOJIM. KADAR MORAM SAM ČEZ PROMETNO CESTO, GREM K NJEMU IN GA PROSIM, DA ME SPREMI ČEZ.«

»OH,« SE RAZBURI BABICA, »ZDAJ RES VEČ NE VEM, S ČIM NAJ TE UŽENEM. NAJBOLJE BO, DA VZAMEM OČKOVO PALICO V ROKE IN TE POŠTENO NAŠEŠKAM!«

»TUDI OČKA MI GROZI, DA ME BO Z NJO NAMAHAL, PA ME NI ŠE NIKOLI. DOBRO VEM, DA ME TUDI TI NE BOŠI!«

BABICA SE SESEDE NA STOL IN ŽALOSTNO ZASTOKA: »S TABO JE ZARES TEŽKO, KER NE ZNAŠ UBOGATI IN SE NIČESAR NE BOJIŠ. ŽALOSTNA SEM IN NIČ VEČ TE NE MARAM!«

TEDAJ PA MATIČEK URNO KOT BLISK SMUKNE V POSTELJO, SE POKRIJE DO VRATU IN ZAKLIČE: »POGLEJ, BABICA, SAJ SEM ŽE PRIDEN IN TE UBOGAM! LE TEGA MI VEČ NE RECI, DA SI ŽALOSTNA IN DA ME NE MARAŠ. TEGA SE ZARES BOJIM!«

AVSTRIJA

■ Klub slovenskih študentov na Dunaju

Klub slovenskih študentov na Dunaju, kjer so včlanjeni večinoma študentje s Koroške, vse bolj razširja svojo dejavnost. Že sredi oktobra preteklega leta so začeli z vrsto predavanj o narodnostnih manjšinah v Avstriji in drugod po svetu ter o narodnem delu na Koroškem, za katera so pokazali študentje veliko zanimanje. Od časa do časa prirejajo tudi družabne večere in zabavne prireditve, kjer se še tesneje povezujejo in spoznavajo med seboj. Ob petkovih večerih pa se v klubskem prostoru »Korotana« redno tedensko sestajajo in obravnavajo pereča vprašanja, ob katerih si izpopolnjujejo tudi svojo splošno izobrazbo.

Slovenskim študentom na Dunaju želimo, da bi tudi v prihodnje tako uspešno nadaljevali svoje delo in pritegnili v svoje vrste čimveč rojakov.

NEMČIJA

■ Biserna poroka

Najlepša hvala za poslano diplomu matice za 11-kratni obisk domovine. Pred vojno sem bila večkrat na obisku, a se nisem tako zanimala za domačo deželo kakor zdaj po vojni. Veliko se je spremenilo v Jugoslaviji, ki je tako lepa in je dobila toliko novega. V Ljubljani je vse moderno, da je več ne spoznaš. V Gladbecku živim z družino že čez 50 let. Leta 1948 smo se izselili iz Nemčije, ker pa ni bilo še z rento urejeno, smo se leta 1951 spet vrnili. Spomini na domače kraje pa so nepozabni. Tako grem skoraj vsako leto v svoj rodni kraj — Brežice. Tudi moji otroci radi prihajajo na obisk k sorodnikom in na oddih tja k morju. Tega so se tako navadili, da že zdaj delajo načrte, kam pojdejo letos v avgustu v Jugoslavijo. Nama z možem je pa hudo žal, da zaradi starosti ne moreva potovati, da bi v rojstnem kraju — Brežicah praznovala biserno poroko. Moj mož je star 86 let, jaz pa 78. In tako sva letos 18. februarja z otroci tukaj slavila najin družinski praznik. Ni res, da se pozabi rodni jezik, če dolgo živiš v tujini; to lahko dokažem. Ko bi mogla, bi se še peljala v domači kraj k bratom in sestram in bi mi bilo to v največje veselje. Bodite pozdravljeni iz daljnega kraja.

Maria Hervol, Gladbeck

Draga rojakinja! Vaše lepo pismo, napisano v tako pravilni slovenščini, je res dokaz, do domačega jezika ne pozabiš, pa čeprav 50 in še več let živiš na tujem, če nosiš v srcu rodno deželo. Medtem sta s soprogom v krogu svojih otrok že slavila svojo biserno poroko. Prepričani smo, da je bilo to slavje lepo, kakor je lep že sam naziv: biserna poroka. Prav iz srca vama s soprogom čestitamo k tako redkemu in lepemu slavlju z željo, da bi v tako lepem sožitju in krepkem zdravju doživela še mnogo srečnih skupnih let. Ob poročnem bisernem slavlju prav gotovo tudi ni manjkalo fotografa: lepo prosimo za sliko, da jo objavimo v Rodni grudi.

Uredništvo

FRANCIJA

■ Martinčič nam piše

Drage maticarke, sprejmite moje in moje žene čestitke za 8. marec, vaš praznik žena. Pomlad se bliža, nova upanja in želje prinaša. Dobro se spominjam, da sem na svojem prvem obisku v domovini obljubil, da bova prišla vsako leto, dokler mi bodo moči in zdravje dopuščala in še sem dodal: Kadar me ne bo, vedite, da sem opešal.

Bojim se, da je letošnja zimo do tega prišlo. Dvanajstkrat se je nama z ženo želja izpolnila, a letošnja zimo, to je od 17. decembra me je tako zgrabila bolezen, da sem moral za tri tedne v bolnišnico, zdaj sem doma na zdravljenju, a to ni na »ozdravljenju«. Seveda morala je dobra, kljub temu, da kar sedim in se niti na ulico ne

upam. Silikoza, ki so mi jo zdravniki pred dvajsetimi leti priznali za 30-odstotno, a pred šestimi leti so ugotovili, da je 100-odstotna, me počasi slabi, ali bolje rečeno uničuje. Pa nehajmo s tem jamranjem. Veseli naju oba z ženo, da sva najinim potomcem pokazala našo lepo domovino, katero vsi občudujejo.

Naš novi konzul Lotrič me je obiskal na domu, ker se nisem mogel udeležiti družabnega večera našega Združenja v Sallauminesu. Tudi novinarji televizije so bili z njim. Tako so me filmali in posneli mojo izjavo, ki jo boste, ali ste jo že slišali in videli.

Jože in Ani Martinčič, Lens, Francija

Dragi rojak Martinčič!

Srčna hvala za čestitke k prazniku žena, ki ste jih poslali ženski polovici kolektiva matice. Vaše pismo zveni žalostno, silikoza je res neusmiljena bolezen. Kljub temu pa smo trdno prepričani, da se je med tem Vaše zdravje spet izboljšalo in okrepi, še bolj pa se bo popravilo poleti na domačem zraku v vaši rodni Dolenjski, kar vam iz srca želimo. Trdno smo prepričani, da se spet vidimo, zato vam in soprogi prirsčno kličemo: Na svidenje — in prav kmalu!

Uredništvo

■ Društvo sv. Barbare slavi 40-letnico

Naše društvo sv. Barbare v Jeanne d'Arc je eno izmed najstarejših podobnih društev, saj bo letos slavilo svojo 40-letnico. Vsa leta je društvo živahno delovalo, lani pa so se pokazale nekatere težave. Imeli smo pet članskih sestankov, na katerih smo sklenili, da bomo priredili tri veselice. Ker pa svojih prostorov nimamo, smo primorani imeti prireditve na prostem. Tu pa nastanejo težave zaradi vremena. Zato so tudi lani prireditve, ki smo jih imeli v načrtu, odpadle.

V nedeljo 13. februarja smo imeli letni občni zbor. V novi odbor smo izvolili naslednje odbornike: predsednik Dominik Čufer, podpredsednik Ludvik Budnar ml., tajnik Alojz Plohl, drugi tajnik Stanko Gošek, blagajnik Danilo Tušar, zbiralec članarine Marija Matoh, zastavonoša Ludvik Budnar, drugi zastavonoša Franc Lužina; namestniki: Anton Pribošek, Slavko Štrukelj in Slavko Pribošek.

Novi predsednik se je zahvalil za izvolitev in naglasil, da bo treba trdo poprijeti, da bo društvo doseglo čim večje uspehe. V nedeljo 27. februarja se je sestel novi odbor in razpravljal o društvenem delu našega društva v letošnjem letu. Društvo sv. Barbare je eno najstarejših slovenskih društev v Franciji v pokrajini Moselle. Letos bomo praznovali 40. obletnico.

*Predsednik: Dominik Čufer
Tajnik: Alojz Plohl*

Novemu odboru čestitamo k izvolitvi in želimo čim več uspehov v letošnjem jubilejnem delu našega društva. Prepričani smo, da bomo o delu tega društva lahko letos še večkrat poročali, predvsem najprej o letošnjih delovnih načrtih društva in o praznovanju društvene 40-letnice.

Uredništvo

■ Nov slovenski grob

V Kreutzwaldu smo 29. januarja letos pokopali upokojenega rudarja Franca Štamcarja, ki je bil rojen leta 1896 v Škocijanu. Pokojni je bil zvest član društva »Sava« v Merlebachu in tudi zvest naročnik Rodne grude. Kako je bil priljubljen, se je pokazalo tudi na njegovem pogrebu, na katerem smo ga člani društva Save spremili res v velikem številu na njegovi zadnji poti z društveno zastavo.

Njegovi vdovi izreka odbor društva Save iskreno sožalje. Naj bo pokojniku lahka tuja zemlja.

Adolf Garber

Tudi uredništvo izreka globoko sožalje pokojnikovi vdovi!

■ Občni zbor društva Bratstvo in jedinstvo

Jugoslovansko izseljensko društvo Bratstvo in jedinstvo v Parizu je imelo 20. marca svoj letni občni zbor. Udeležilo se ga je nad 250 izseljencev, ki so predstavljal šest sekcij tega društva, ki deluje v Parizu in bližnji okolici. Izvolili so nov odbor, ki ima 15 članov ter sedem članov nadzorne komisije. Za glavnega predsednika je bil izvoljen Božidar Petrović iz Negotina, za prvega podpredsednika Toni Pastorčić, za drugega podpredsednika A. Čeko, za tajnika N. Palović.

Milica Schroeder iz Miklavža pri Ormožu, ki že deset let živi na Svedskem, nas je pred kratkim obiskala v Ljubljani.

1
Rojak Jože Martinčič ob bazenu v Smarjeških Toplicah.

2
Stanley Zihlerl v svojem uradu.

3
Helen Drenik prodaja v Ameriki tudi slovenska vina. Foto: Stane Lenardič.

4

Pogovor pri čaši piva

STANE LENARDIČ

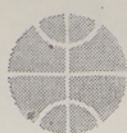
Helen Drenik-Godfrey sem obiskal v njeni pisarni v podjetju »Drenik« v Clevelandu. O tem »slovenskem« podjetju so mi že prej pripovedovali, da je največji posredovalec za pivo v Clevelandu in zastopnik podjetja Slovenija vino iz Ljubljane. Sicer sem se pa v Clevelandu tudi mnogokrat srečal z velikimi srebrnosivimi kamioni z napisom »Drenik«.

»Kakšna je kvaliteta vin, ki jih kupujete pri Slovenija vino?« sem jo vprašal med pogovorom, kako tečejo sedaj posli.

»Kupujemo razna slovenska vina,« mi je dejala, »in reči moram, da so odlična.«

»Kakšni so poslovni odnosi s Slovenija vinom v Ljubljani?«

»Zelo dobri in kar se tega tiče, gre vse v redu.«

Pokazali so mi skladišča in sploh vse prostore podjetja. Tudi takrat je bilo na dvorišču precej kamionov, ki so se vrnili z vožnje. V skladišču so mi med drugim pokazali »veliko skladovnico« najrazličnejših steklenic z etiketami »Slovenija vino«.

Dreniki so po rodu iz Novega mesta. V podjetju je zaposlenih tudi precej Američanov slovenskega rodu.

Helen Drenik mi je predstavila hčerko Nancy in sina Johna. Oba sta zaposlena v podjetju. Nancy mi je še dejala, da bo letos prišla verjetno na obisk v »deželo svojih prednikov«.

Pogovor je trajal toliko časa, da smo popili vsak po kozarec piva, nato sem se poslovil, ker so na vratih že čakale poslovne stranke.

Na obisku v tovarni Z & W

Prva črka v naslovu »Z« pomeni Zihlerl in mislim, da sem prav razumel, ko so mi na kratko pripovedovali zgodovino te »slovenske« tovarne v Clevelandu; ustanovljena je bila 1933. leta.

»Kaj bi želeli?« je bilo prvo vprašanje, ko me je rojak Strelkal Jakob pripeljal v tovarno in me predstavil šefom v tovarni.

»Ogledal bi si rad tovarno,« sem kratko odgovoril. In tako smo se začeli pogovarjati. Frank in Stanley Zihlerl sta me povabila, naj se usedem ter me začela spraševati, kako je pri nas.

Frank Zihlerl me je potem peljal po tovarni in mi razkazal stroje in izdelke. Tovarna izdeluje po naročilu različne dele za motorje avtomobilov, traktorjev, za televizorje, hladilnike itd. Na desetine in desetine raznih izdelkov. Vsi pa morajo biti zelo natančno izdelani. Zato pa imajo ustrezne moderne stroje in kvalificirane delavce.

V tovarni je zaposlenih tudi precej Američanov slovenskega rodu.

Frank Zihlerl mi je dejal, da bo letos spomladi obiskal Jugoslavijo in si bo šel ogledat tudi rojstno hišo Zihlerlov v Cerknici v Loški dolini. Pokazal mi je tudi fotografijo kmečke hiše, ki jo hrani v predalu svoje delovne mize.

Josepha in Lauro Zrimec iz Detroita, Mich. ta slika še vedno spominja prijetnih dni, ki sta jih preživela na obisku v domovini pred dvema leti. V družbi prijateljev in sorodnikov sta se slikala na ljubljanskem letališču v Brniku.

1

ZDA

■ Na svidenje!

Ljubi fantje, punce zlate, vem, da se kar dobro imate — v Ljubljani, lepi beli — tja bomo drugo leto z Zarjo prispeli! Vaši fantje — g. Plevnik, g. Brožič in g. Lenardič so bili pri nas kar lepo sprejeti, vsaj mislim tako. Jaz sem se z vsemi pobratil, z vašim tajnikom Brožičem pa sva se celo objela in poljubila. Čas kar hitro beži, kmalu bomo začeli pripravljati kovčke. Na svidenje!

Feliks Strumbel, Cleveland

■ O slovenskih filmih, gostovanju Slovenskega okteta in izletu upokoencev v stari kraj

Prejeli smo pismo publicista Franka Česna, ki ga je napisal 25. februarja. Pismo je polno zanimivih novic, od katerih nekatere objavljamo. Najprej piše o slovenskih dokumentarnih filmih, ki jih je matica poslala in so bili v naših naselbinah zelo toplo sprejeti. Takole pravi:

Prvič jih je predvajal naš (euclidski) klub upokoencev 15. januarja v Slovenskem društvenem domu, kjer se je natrvalo v dvorano in avlo kakšnih 500 ljudi, medtem ko se jih je sto moralo vrniti. Slike so ljudem ugajale, ker so bile jasne in strokovno posnete. Večina pa je izražala željo, da bi radi videli še več mest, trgov in vasi. Ne samo panoramo, temveč tudi glavne trge, ulice itd. To je razumljivo, ker vsak rad vidi svoj kraj in morebitne spremembe, odkar ga je zapustil. V Detroitu so žal filmi dospeli prepozno za predvajanje 6. februarja. Kriva je bila pošta. 20. februarja so jih predvajali v Sharonu, Pa., 5. marca na Holmes Ave v Clevelandu, 27. marca v New Smyrna Beach, Fla., 10. aprila v San Franciscu v Kaliforniji. Za Barberton in Fontano še niso določeni datumi. Potem bodo šli filmi v Kanado k društvu »Simon Gregorčič«.

Naš lokalni odbor za koncert Slovenskega okteta dne 24. aprila v Slovenskem narodnem domu na St. Clair Ave je na delu in je imel v ta namen že tri seje. V odboru je zastopanih večina naših kulturnih skupin ter več podpornih, dobrodelnih in družbenih društev. Med njimi vlada optimizem, kar pomeni, da bo koncert uspešen.

Naj omenim tudi petletnico tukajšnjega Kluba slovenskih upokoencev, ki smo ga slavili 20. februarja. Udeležba je bila naravnost sijajna. Servirali so 750 obrokov. Nato smo imeli lep kulturni program, ki je navdušil navzoče. Zvečer je bil pa velik maškarni ples. Klub je v petih letih, kljub precejšnji umrljivosti, narasel na 540 članov.

Naš klub je gonilna sila pri clevelandski federaciji klubov, ki bo 6. junija priredila skupni izlet upokoencev v Jugoslavijo. Povratek bo 15. avgusta. Izlet ima v oskrbi potniška pisarna Avgusta Kollandra, prijave pa sprejema Krist Stokel. Doslej (do 25. febr., op. ur.) je zbral že 30 prijaviteljev. Razen upokoencev se pripravljajo za obisk tudi druge skupine, kar vam je seveda že znano. Vse to pomeni, da boste pri matici letos spet precej zaposleni z izseljenci. Sicer ste pa tega že itak navajeni.

Frank Česen

Rojaku Česnu najlepša hvala za zanimive novice. Priporočamo se, da nam kmalu spet kaj napišete.

Uredništvo

■ Mladi na slovenskih odrih

V Prosveti poroča Frank Česen o uprizoritvah slovenskih dramskih iger, ki so jih v zadnjem času igrali na clevelandskih odrih. Iz teh je razvidno, da mladi rod uspešno zavzema mesta nekdanjih igralcev. Dramski zbor Anton Verovšek je v nedeljo 16. januarja po dolgem času spet nastopil. Igrali so duhovito veseloigro Janka Mlakarja, polno komičnih zapletov, z naslovom »Nevesta iz Amerike«. To igro so zdaj v Clevelandu prvič igrali. V igri je nastopilo kar devet žensk in en sam moški, med njimi tudi več mladih igralc, ki so se kar dobro izkazale. Pisec je posebej pohvalil lepo slovenščino Vlaste

Štancarjeve, enako Jennie Marolt, ki ji teče slovenščina gladko, čeprav je v Ameriki rojena. Kot dobra igralka se je izkazala tudi mlada Marion Slejko, članica Mladinskega pevskega zbora.

V nedeljo 31. januarja je dramsko društvo Naša zvezda uprizorilo v Slovenskem društvenem domu na Recher cesti večno prikupno Linhartovo veseloigro s petjem »Županova Micka«. Kljub temu, da je močno snežilo in je bil promet zelo otežkočen, se je zbralo veliko gledalcev. Poleg starejših prekaljenih igralcev tudi tu med nastopajočimi zasledimo nekaj novih imen. Člankar je posebej pohvalil mlado Marijo Skrbis, ki je igrala Županovo Micko, ter Stanka Skrbisa, prav tako novo moč, ki je prizadevno odigral vlogo pisarja Glažka.

Razgibana je tudi letošnja koncertna sezona v naši ameriški Ljubljani. Dne 27. februarja je priredil koncert v Slovenskem delavskem domu na Waterloo cesti pevski zbor Jadran. Spomladanski koncert Glasbene matice je bil letos 27. marca v Slovenskem narodnem domu na St. Clair cesti. Dne 2. aprila je bil v Slovenskem društvenem domu družabni pevski večer zbora Zarja. Dne 17. aprila bo imel spomladanski koncert pevski zbor Slovan v dvorani Slovenskega društvenega doma na Recher cesti. Dne 1. maja bo v Slovenskem narodnem domu koncert pevskega društva Planina. Teden kasneje, 8. maja pa bo letni koncert pevskega zbora Triglav.

■ Smrt znanega društvenika

V El Cajonu v Kaliforniji je po daljšem bolehanju v 78. letu umrl med ameriški Slovenci splošno znani Peter Benedict, ustanovitelj tamkajšnjega društva št. 767 SNPJ in soustanovitelj prvega slovenskega zavetišča v Fontani. Pokojni je bil doma iz Selca pri Kranju na Gorenjskem. V Ameriko se je izselil leta 1905. Najprej je delal v rudnikih v Pennsylvaniji, nato v Kansasu in Coloradu. Nato se je z družino naselil v Detroitu, kjer je imel svoje podjetje, ki mu je lepo uspevalo. Po vojni pa se je naselil v sončni Kaliforniji. Pokojni Peter Benedict je bil zelo delaven v društvi. Povedali smo že, da je ustanovil društvo št. 767 SNPJ v El Cajonu v Kaliforniji, da je bil soustanovitelj Slovenskega zavetišča v Fontani, poleg tega je bil soustanovitelj še številnih društev SNPJ v drugih naselbinah, član bivše Jugoslovanske socialistične zveze, dolgoletni naročnik številnih slovenskih listov in publikacij v ZDA. Za njim žaluje soproga, trije sinovi, hčerka, deset vnukov, dva pravnuke in drugi sorodniki. Pokopali so ga 12. februarja. V imenu SNPJ se je udeležil njegovega pogreba Jack Barsič, član glavnega odbora in predsednik federacije kalifornijskih društev SNPJ. Izvršni odbor SNPJ je v njegov spomin poklonil fontanskemu Slovenskemu zavetišču za ostarele 25 dolarjev.

■ Izlet Zarje in drugo

Iz zanimivega dopisa znanega društvenega delavca Leonharda Poljšaka, objavljenega v Prosveti, povzemamo, da je odziv za skupno jubilejno potovanje Zarje v Slovenijo presegel pričakovanja. Izlet-

John Divjak, predsednik društva Bratstvo-jedinstvo iz Toronta, kot ga je, skupaj z ženo, ujel fotograf na izseljenskem pikniku leta 1963.

Zvonko Groznik z družino na Miklavževem večeru, ki ga je priredilo društvo Danica v Warilli, Avstralija.

niški odbor sestavljajo Andy Turkman, Beatrice Pestotnik, Dick Tomšič in Frances Zak. Izletniki se odpeljejo z letalom slovenskega podjetja Adria 28. junija, vrnilo pa se bodo 20. julija. Na skupnem izletu po domači deželi nameravajo prirediti koncerte v Ložu pri Cerknici in v Gornji vasi v Poljanski dolini. Nastopili bodo tudi na izseljenskem pikniku 4. julija ter na radiu in televiziji. Na izlet se zbor Zarja z vso vnemo pripravlja, zlasti v Ameriki rojena mladina, ki bo zastopana z večino. Za uspešno organizacijo izleta ima največ zaslug vodilna pevka in podpredsednica zbora Jennie Fatur.

Na letni seji pevskega zbora Zarje je bil sprejet predlog, da zbor priredi svoj jubilejni koncert ob 50-letnici dne 30. oktobra v Slovenskem delavskem domu na Recher ave. Za leto 1966 so bili izvoljeni v odbor: za predsednika Leonhard Poljšak, za podpredsednika Jennie Fatur in Dick Tomšič, za tajnico Sophie Elersich, blagajnik Frank Elersich, nadzorniki Andy Turkman, Frank Kobal in Mary Božič.

KANADA

Občni zbor društva Bratstvo in jedinstvo

Dne 13. februarja smo imeli svoj letni občni zbor, o katerem lahko trdimo, da je bil med najbolj uspešnimi doslej. Med 60 predstavniki in gosti je bil tudi dobro znani prijatelj Jugoslovanov major W. Jones iz Welandporta, Ontario, lastnik farme »Beograd«, na kateri se že skozi 16 let vrste proslave julijskih vstaj jugoslovanskih narodov in prijateljstva Kanade in Jugoslavije. Mnogi delegati so prišli tudi po 150 km daleč. Občni zbor je bil v dvorani »Old Spain«, ki je bila okrašena s kanadsko in jugoslovansko zastavo. Potek zbora so tudi posneli s filmsko kamero v barvah.

Pozdravni govori predsednika Boška Milutinovića in majorja W. Jonesa so bili nagrajeni z dolgotrajnim ploskanjem. Poročilo o delu društva v letu 1965 je podal tajnik Branko Mihić, blagajnik Toni Vršič

in predsednik kontrolnega odbora Leon Fister. V živahni razpravi so sodelovali: Bob Stefanov, Stojan Jakovljevič, L. Nikolovski, Novak Delevič, B. Milosavljević, Pepi Vršič, Asim Makarević, Toni Vršič, Josip Petrovski, Hilda Miličević, Mile Naumovski in drugi. Vsi diskutanti so bili toplo pozdravljeni. Z navdušenjem je občni zbor sprejel tudi pozdrave posameznih izseljenskih matic Jugoslavije, katere je prebral tajnik.

Med odmorom je bil prikazan film, na katerem so posneti prizori z lanskega obiska skupine Bratstva in jedinstva v Jugoslaviji. Film je posnel H. Djuka.

Občni zbor je nato izvolil nov odbor. Za častnega predsednika je bil izvoljen dolgoletni predsednik Boško Milutinović, majorja Jonesa, njegovo soprogo Helen in sina Billa pa so izvolili za častne člane. Izvolitev so navzoči pozdravili z navdušenim ploskanjem.

Nato je bil soglasno izvoljen novi odbor: za predsednika John Divjak, za podpredsednika Marjan Kružič in Stojan Jakovljevič, tajnik Branko Mihić, njegov namestnik Ivan Avguštin, blagajnik Toni Vršič, njegov namestnik Ivan Nemanić. Predsednik kontrolnega odbora Steve Todorovski in člani: V. Mavrić in Vojo Rašović.

Člani odbora: Bogoljub Stefanov, Novak Delevič, Leon Fister, Boško Mladenović, Josip Petrovski, Asim Makarević in Mile Naumovski.

Organizacijski odbor za obisk skupine Bratstva in jedinstva v Jugoslaviji leta 1966: Marjan Kružič, Branko Mihić, Husejin Djuk, Stojan Jakovljevič, Boško Mladenović in Toni Vršič. Poverjeniki za izseljenske matice: za Hrvaško Marjan Kružič, za Bosno in Hercegovino Branko Mihić, za Slovenijo Toni Vršič, za Makedonijo Steve Todorovski, za Črno goro Vojo Rasović, za Srbijo pa predsednik in tajnik, dokler ne bo izbran stalni poverjenik za tekoče leto.

Občni zbor je z navdušenjem pozdravil okrepljeno sodelovanje z izseljenskimi maticami v domovini in soglasno sprejel naslednje pozdravno pismo:

Dragi prijatelji,

udeleženci letnega občnega zbora, prijatelji Združenja in delegati pozdravljajo naše kulturno sodelovanje z izseljenskimi maticami in delež, ki so ga prispevale na tem področju našemu združenju ter vsem našim izseljencem;

prek vas pozdravljamo tudi vse narode stare domovine v imenu tisočev naših rodoljubnih izseljencev, ki so raztreseni po ogromnem prostranstvu Kanade, kateri pri množičnih proslavah praznika Kanade in Jugoslavije prispevajo h krepitvi prijateljstva in sodelovanja naših dveh domovin, k naporom za ohranitev miru v svetu, slogi in sodelovanju rodoljubnih sil priseljenec;

v bodoče želimo še okrepiti naša prizadevanja, da bi bilo naše sodelovanje še globlje v splošno korist matic in izseljencev. Naj živi sodelovanje izseljenskih matic in našega združenja!

Častni predsednik:
Boško Milutinović

Tajnik:
Branko Mihić

Predsednik:
John Divjak

AVSTRALIJA

Pozdrav iz Avstralije

Vsi pri Slovenski izseljenski matici in vsi rojaki doma in po svetu sprejmite prav iskrene pozdrave od moje družine iz daljne Avstralije. Hvala za redno in točno pošiljanje priljubljenega tolažilnega lista Rodne grude in za Izseljenski koledar. Oprostite, da sem nekoliko pozven z objavo letne naročnine. Obnavljam jo za mene, za moje starše v Litiji in za ženine starše v Ločah pri Poljčanah.

Tukaj živimo drugače po starem. Prilagam vam fotografijo moje družine. Slikali smo se na Miklavžev večer, ki ga je priredilo naše tukajšnje društvo Danica. Moram se pohvaliti, da smo se prav prijetno imeli. Razveselili smo svoje otroke, pa tudi sami sebe ob naših starih običajih.

Zvonko Groznik, Warilla, Avstralija

Kje si, sin moj?

(Iz nekega pisma)

Iz Rogaške Slatine je prispelo pismo obupane matere, ki išče svojega sina. Takole piše:

»Oprostite, ker vas nadlegujem, toda ne morem drugače. Gre za mojega sina, ki je v Avstraliji in se že nad eno leto ni oglasil. Le kaj je temu vzrok? Saj je Jugoslavijo zelo ljubil in tako težko se je ločil od nas.

Njegov mlajši brat, ki zdaj služi vojsko, mu je trikrat pisal. Zadnjikrat pred nekaj meseci. Zdaj mi je sporočil, da je prejel pismo iz Avstralije vrnjeno z obvestilom, da je naslovnik neznan.

Grenko mi je v duši in mnogo jokam, saj je sin zame kakor mrtev, ker se nič ne oglasi. Le kaj ga je nagnilo, da živi tako daleč od nas in mu ni mar, da bi se oglasil svojim staršem. Saj je še samec in tako mlad. Moj fant ne bi nikdar zapustil Jugoslavije, če ga k temu ne bi napeljala dekle, ki jo je imel resnično rad. Ta je odšla k sorodnikom v Nemčijo, potem pa ga je vabila, naj pride za njo. Sledil je njenemu klicu. Ker pa ni dobil dovoljenja za Nemčijo, je šel v Avstralijo, dekle pa tja ni hotela za njim.

Tako je zdaj tam daleč, sam in zagrenjen, in jaz mu niti skromnih besed ne morem poslati v tolažbo, ker ga moje pismo ne dobi. Usmilite se žalostne matere in pomagajte mi, vsaj z navsvetom, če vam je mogoče.«

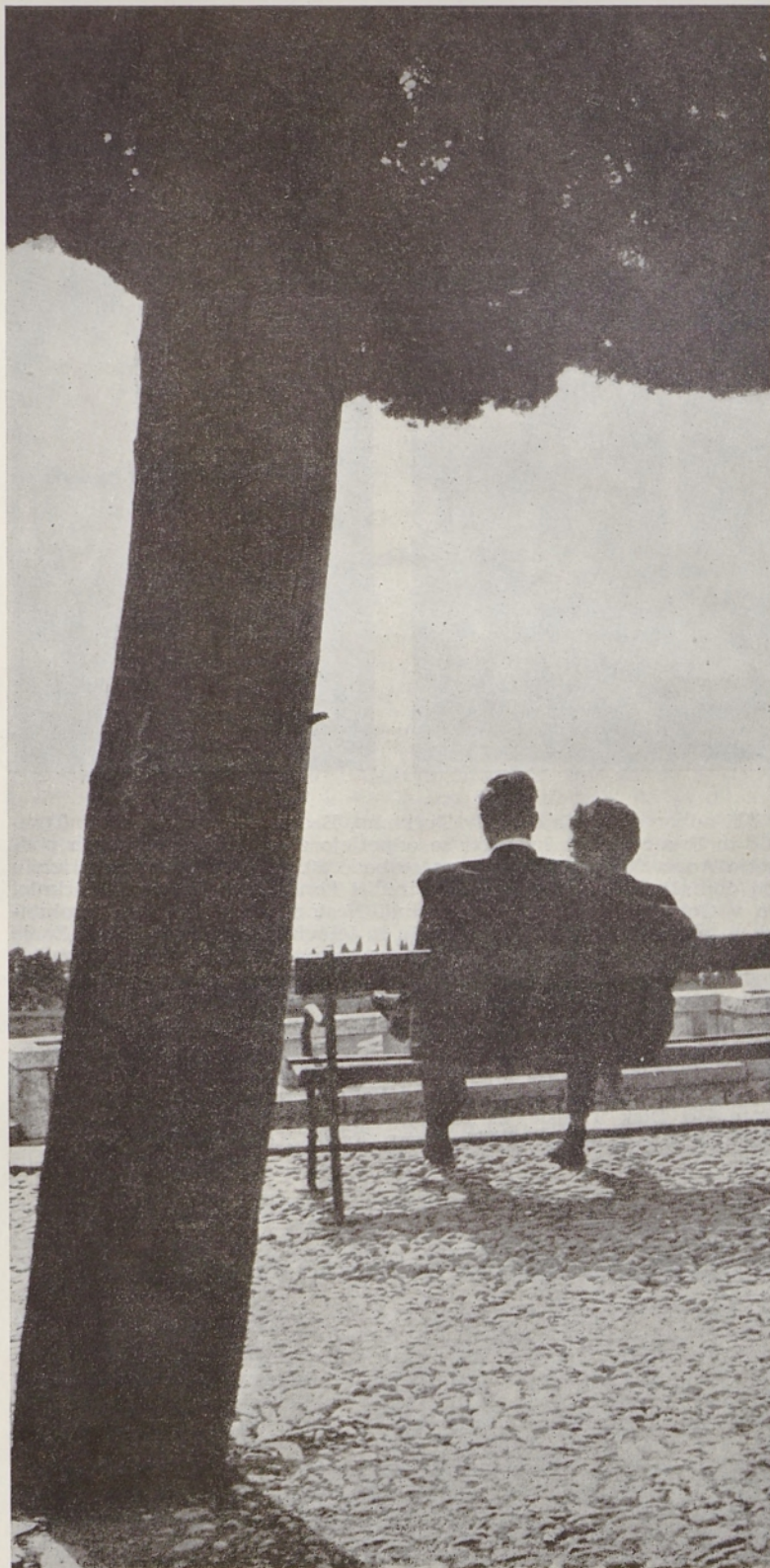
To nam je pisala C. K. iz Rogaške Slatine. Pismo objavljamo z namenom, da ga bo morda bral njen sin tam v Avstraliji in morda še nekateri od tistih, ki včasih pozabijo pisati domov in ne pomislijo, kako huda in boleča je takšna negotovost za domače, ki jih imajo radi in so v skrbeh zanje.

Domotožje

*V zeleni dolinci škrjanček je pel,
njegov glas srebrni je daleč donel.
V grmičku zelenem na vejo se skrtil,
pesmice mile mladičke učil;
se dvignil visoko, potožil bridko:
mladički neznane mi pesmi pojo.
Matere pesem jim tuja je že,
v valovih tujine, bridko se tope.
Tujina je mrzla, jaz nisem vesel,
na zemlji slovenski še enkrat bom pel.
Na zemlji slovenski je rajsko lepo,
kjer sonce milejše ogreva zemljo.
Na gričku prelepem je ljubi moj dom,
do zadnjega diha jaz ljubil ga bom.
Na zemljo slovensko povrnem se spet,
ohranil ji v srcu ljubezni sem cvet.
Domovini preljubi bom hvalnice pel,
oj takrat, oj takrat bom srčno vesel!*

Rudolf Kolenc, Francija

KAKO SI OHRANIŠ DOBRE ŽIVCE

Če te kaj teži, ne pretiravaj in pretehtaj, če je res tako hudo. Predvsem pa ne nosi težav v sebi, marveč se zaupaj nekemu, ki je tvojega zaupanja vreden. Skupno z njim boš gotovo prišel do rešitve. Sicer pa se bo skrb zmanjšala že s tem, ko se boš o njej porazgovoril.

Kadar čutiš, da ti kaj posebno teži srce, prenehaj misliti o tem in pojdi po razvedrilo v kino, k znancem, k prijateljem. Ali pa se sprehodi v lepi naravi, kmalu bo življenje lepše in lažje.

Odlasaj s prepiri, naslednji dan boš preudarnejši.

Če moraš vztrajati pri svoji trditvi, stori to vljudno in mirno. To ti bo dalo občutek zrelosti in notranjega zadovoljstva. Če pa ni važno, raje popusti, s tem najboljše razorožiš nasprotnika.

Ne misli vedno nase in na svoje težave, marveč pogledj včasih malo okrog sebe. Tudi drugi imajo svoje skrbi, pa jih morda bolj modro in vedro prenašajo. Posnemaj jih!

Delaj vedno le eno stvar naenkrat. Živčni ljudje se radi lotijo več stvari hkrati in potem ničesar ne dokončajo. Najslabše pri tem je, da to še poveča njihovo živčnost, ker so nezadovoljni sami s seboj. Važno je, da si znaš delo razdeliti — to je že pol uspeha.

Ne zahtevaj preveč od samega sebe. Nervozni ljudje si često nalagajo preveč dela in mislijo, da brez njih ne gre. Ker ne morejo vsega natančno opraviti, jim odpovedo živci. Loti se le tistega dela, za katerega imaš največ razumevanja in daru.

Sprejmi svoje prijatelje in znance, kakršni pač so, in ne zahtevaj, da bi se ravnali po tebi. Poišči njihove dobre lastnosti in jim priznaj njihove vrline. Zavedaj se, da ima vsak človek svoje napake in da tudi ti nisi brez njih.

Kratki nasveti

LAHKE VEČERJE — DOBER SPANEC — Eden izmed vzrokov za nespečnost so tudi pretežke in prepozne večerje. Večerjati moramo dve do tri ure pred spanjem. Izogibajte se vseh mastnih jedi, suhe in sveže svinjine, pikantnih mesnih in oljnih omak, praženega krompirja, stročnic, zelja, težkih cmokov in živil, ki napenjajo. Vse te jedi se počasi prebavljajo in ostajajo v želodcu. Priporočljivo pa je nemastno meso in mesni izdelki, kuhane ribe, mlečne jedi, jajca, omlete, krompir v kosih, pretlačen ali v oblicah, riž, vse vrste solat in sadja. Kot pijača pa sadni sokovi, bela kava, mleko in razne mlečne mešanice. Ta živila so hitro prebavljiva.

PREHRANA VOZNIKOV MOTORNIH VOZIL — Zelo važno je, da si, če ste dalj časa za volanom, hrano razdelite na več manjših obrokov in opustite preobilno kosilo ali večerjo. Prebavni organi tako ne bodo preobremenjeni, porabljeno moč hrana sproti nadomešča, telo pa vseeno dobi potrebne hranilne in zaščitne snovi. Voznik se s takim prehranjevanjem izogne preveliki utrujenosti, ki jo povzroča prepoln želodec. V takem stanju, ko je zelo zmanjšana pozornost, lahko pride do nesreče. Jedi morajo biti lahko prebavne, bogate vitaminov in rudninskih snovi. Uživajte zelenjavo, sadje, sadne sokove, mleko in jogurt ter ne pretežko meso.

NEKAJ RECEPTOV

Spomladi, ko je naš organizem oslavljen od dolge zime, potrebuje naše telo mnogo vitaminov, ki jih je največ v svežem sadju in zelenjavi.

SVEŽE SADNE ALI SADNO ZELENJAVNE JUHE pripravimo v mešalcu (mikserju). Sadje in zelenjavo zdrobimo, zalijemo pa z mlekom, z lahkim vinom ali s sadnim sokom. Ta se mora ujemati z okusom sadja.

Sadje naj bo čimbolj zrelo, zelenjava pa kvalitetna. Če sadje nima dovolj lastne kisline, dodamo limonovega soka, sladkamo pa le toliko, da je prijetno za okus.

Te juhe ponudimo mrzle. Obogatimo jih lahko s surovim jajcem. Uporabimo lahko najrazličnejše sadje. Tako lahko naredimo: breskovo, jagodno ali marelično juho, pozimi vzamemo pomaranče, jabolka, hruške, banane. Zelo dobra je juha iz različnega sadja. Za sadno zelenjavno juho vzamemo na primer: korenček, zeleno, jabolko in limonov sok.

Tudi k mesu lahko dodamo najrazličnejše zelenjave. Pripravimo **TELEČJI ZREZEK V OSNOVNI OMAKI**: Kos teletine razrežemo na zrezke. Zrezke potolčemo, jim porežemo žilice, jih solimo, potresemo na eni strani z moko in jih na ogreti maščobi in na nekoliko močnejšem ognju pečemo. Z moko potresena stran je zgoraj; tako preprečimo, da se zrezki pri peki ne bi preveč izcedili. Zrezke opečemo najprej na eni, nato še na drugi strani. Maščobi, ki nam je ostala, dodamo malo moke in zelo malo drobno sesekljane čebule. Še preden ta zarumeni, zalijemo z juho in pustimo prevreti. V to omako lahko dodamo kuhane, na koščke narezane beluše in izboljšamo z maslom in smetano.

Ali dodamo cvetke kuhane cvetače in izboljšamo s kislo smetano in peteršiljem.

Temu zrezku se prilegajo tudi pražene gobe. Omaki dodamo zelen peteršilj, smetano in vino.

Dober je tudi zrezek z dušenim ali kuhanim graham, ki mu dodamo košček masla ali smetane.

Zrezku lahko dodamo razno kuhano ali dušeno zelenjavo. Zelenjavo kuhamo z zelo malo vode in vodo, v kateri smo jo kuhali, porabimo za zalivanje omake. Izboljšamo s poprom, muškatin oreščkom in smetano. Primerna zelenjava za tako imenovani vrtnarski zrezek je: korenček, grah, cvetača, stročji fižol, beluši, špinača v listkih.

Za spremembo postrezite enkrat z **ZELENJAVNIMI ZREZKI**:

Poraba: približno 40 dkg kuhane zelenjave (špinača, mlad fižol ali grah, mlad ohrovt, cvetača, košček zelene in kak korenček), jajčna jed iz dveh jajc, nekaj bešamela z jajcem, sol, poper, muškatin oreh, jajca, moka in drobtine za paniranje in maščoba za peko.

Izdelava: V malo osoljenem kropu kuhamo zelenjavo (špinačo dodamo šele zadnje 4 minute). Nekoliko ohlajeno zelenjavo odcedimo, zavrtno na čist prtiček in dobro ožmemo. (Vodo, v kateri se je zelenjava kuhala, porabimo za zelenjavno juho ali za zalivanje drugih jedi.) Dodamo jajčno jed iz dveh jajc, solimo, popramo, dodamo malo oreščka in nekaj že izgotovljenega, z jajcem pomešanega bešamela. Vse skupaj gladko zmešamo in iz mase oblikujemo (pomagamo si z moko) okrogle, za prst debele zrezke. Povaljamo jih v moki, nato v septanem jajcu in končno v drobtinah. Na ogreti maščobi (te sme biti le toliko, da ravno pljuska čez zrezke) jih najprej na eni, potem pa še na drugi strani svetlo rumeno zapečemo.

Za konec pa še poobede za moč:

TRIJET: Rezine belega ali mlečnega kruha, rezine biskvita ali prepečenece, vino, limonina lupinica, cimet, malo vanilije, sladkor.

Kruh narežemo na tanke rezine in jih popečemo v pečici, da rahlo zarumene; rezin in biskvita ali prepečence ne prepečemo, biti pa morajo nekaj dni stare. Vinu primešamo malo vode, dišave in sladkor. Pustimo pokrito nekaj časa, da se vino odišavi in osladka. Rezine zložimo na krožnik in polijemo z vinom. Vino, ki se nateče, zlijemo ponovno po rezinah, to ponavljamo, dokler se rezine ne napoje. Trijet dobro ohladimo in ga ponudimo kot sladico ali okrepcujoči prigrizek.

Enako lahko pripravimo trijet s sadnimi sokovi.

VPRAŠANJA ODGOVORI

Tri vprašanja v zvezi s carino

Dva rojaka, eden iz Švedske, drugi iz Nemčije, sta se skoraj istočasno obrnila na Slovensko izseljensko matico z vprašanjem, koliko bi znašala carina na uvožen poltovorni avtomobil. Rojak A. G. iz Orebro na Švedskem bi rad uvozil poltovorni Volkswagen tipa 64/65 s prostornino 1493 ccm; rojak iz Nemčije pa bi rad uvozil poltovorni Diesel Hanomag tipa 64/65 z 2800 ccm.

Po približni oceni vrednosti takih avtomobilov na domačem trgu bi znašala carina za prvi avtomobil 9590,00 N din, za drugega pa 13.930,00 N din.

Iz domovine sem odšel avgusta 1956. leta brez dovoljenja. Najprej sem bil v Nemčiji, od tam pa sem šel v Avstralijo, kjer sem po amnestiji uredil svoj odnos do domovine. Leta 1964 sem prišel na dopust v Jugoslavijo in tam ostal do julija 1965, to je skupaj 15 mesecev. Nameravam se za stalno vrniti v domovino, s seboj pa pripeljati kmetijske stroje, ki mi bodo doma zelo potrebni. Zanima me, če bom prost carine, ali pa bo v tem kakšna zapreka, ker sem bil lani doma 15 mesecev na dopustu. Bodite tako dobri in mi sporočite, kako naj to uredim?

D. N., Queenstown, Avstralija

Po desetih letih bivanja v inozemstvu imajo izseljenci pravico, da ob povratku uvozijo svoje selitvene predmete razen avtomobila brez carine. Pri tem so mišljeni tudi razni gospodinjski stroji in aparati, seveda le po eden vsake vrste. Glede gospodarskih, obrtnih in industrijskih strojev pa predvideva carinska uredba omejitve, da lahko pripelje takšne stroje brez carine povratnik le v primeru, če je takšne stroje potreboval pri svojem poklicu med bivanjem v inozemstvu. Za to mora dobiti ustrezno potrdilo našega diplomatsko-konzularnega predstavništva — v vašem primeru na Generalnem konzulatu SFR Jugoslavije v Sydneyu.

Glede prekinitve bivanja v inozemstvu smo pa od carine dobili pojasnilo, da se čas dopusta ali bolezn, ki ga izseljenec prebije v domovini, ne smatra za prekinitve bivanja v inozemstvu. Normalno pa traja tak čas kvečjemu do šest mesecev in bo carini težko dokazati, da ste bili na dopustu 15 mesecev. Na podlagi vašega potnega lista, iz katerega je razviden čas vašega bivanja v Jugoslaviji, bo morala carina smatrati, da živite v Avstraliji nepretrgoma šele od vašega povratka tjakaj, torej od julija 1965. Iz potnega lista bi moralo biti torej razvidno, da ste živeli v inozemstvu nepretrgoma najmanj deset let.

Kakšne vizume potrebujem?

Kakšne vizume moram imeti kot jugoslovanski državljan, stalno zaposlen v Franciji, za obisk domovine, če potujem prek Nemčije in Avstrije ali prek Italije?

L. E. Montigny en Ostrevent

V obeh primerih morate dobiti na našem diplomatsko-konzularnem predstavništvu v Parizu jugoslovanski vizum v potni list.

Po mednarodnem dogovoru med Jugoslavijo na eni ter Avstrijo in Italijo (ter še nekaterimi drugimi državami) na drugi strani

ne potrebujete ne italijanskega, ne avstrijskega vizuma za prehod prek ene ali druge države. Pač pa boste potrebovali nemški tranzitni vizum. Kolikor bo vaša pot peljala prek Švice in Italije, potem boste potrebovali tudi švicarski vizum.

Obrnite se čimprej na naslov: Ambassade de la RSF de Yougoslavie, 54, Rue de la Faisanderie, Paris XVI in zaprosite najprej za jugoslovanski vizum. Obenem boste tu dobili vse informacije, kje in kako izposlujete druge potne vizume za potovanje v domovino.

Svetujemo vam, da se povežete z Združenjem Jugoslovanov v Sev. Franciji, ki tudi letos organizira skupino za obisk Jugoslavije, in se morda pridružite tej skupini. Pišete lahko na naslov: Franc Kastelic, 12 Rue de Montreuil, Sallaumines, P. d. C.

Prispevki za pokojninsko zavarovanje

Septembra 1956 sem odšel v Zahodno Nemčijo, 10 mesecev kasneje pa je prišla za menoj tudi moja žena. Oba sva se v Nemčiji zaposlila in ostala tam do leta 1961, ko sva se s stalnim jugoslovanskim potnim listom vrnila za stalno domov.

Zanima me, ali je mogoče, da nam v Nemčiji izplačajo prispevke, ki sva jih z ženo plačevala za socialno zavarovanje in če bi lahko potem v Jugoslaviji, kjer sem se jaz ponovno zaposlil, vplačal zavarovanje za teh zamujenih pet let, tako da bi se mi štela za pokojnino. Moja žena pa je invalidsko upokojena in bi tudi želela dobiti povrnjen znesek, ki ga je plačala.

V. Č. Maribor

Po predpisih, ki veljajo v Zahodni Nemčiji, lahko dvignete tisti del prispevkov, ki ste jih vi in vaša žena vplačevala med svojo zaposlitvijo tamkaj za pokojninsko zavarovanje (ne pa tudi za zdravstveno). To je mogoče urediti šele dve leti potem, ko je v Nemčiji prenehalo delovno razmerje. Ker sta z ženo odšla iz Nemčije že leta 1961, lahko to uredite takoj. Najbolje storite, če v ta namen potujete sami v kraj, kjer ste bili zavarovani in s potrebnimi dokumenti (o vaših zaposlitvah in vplačevanju socialnih prispevkov v Nemčiji) izposlujete osebno izplačilo zahtevka, ki pripada vam in vaši ženi.

Z zneskom, ki ga boste prejeli v DM, lahko vplačate pri našem zavodu za socialno zavarovanje prispevke za čas, prebit v Nemčiji, tako da se vam bo štel v pokojninsko dobo. Pri Komunalnem zavodu za socialno zavarovanje v Mariboru se pogovorite o tem, za kakšno vsoto se želite zavarovati za zadevnih pet let, nakar vam bodo izračunali vsoto, ki jo morate vplačati.

TISROVNI SKLAD

Louis Gerzel 4 dol., Charles Bogataj 1 dol., Philip Progar 2 dol., Mary Iskra 2 dol., Jennie Marinšek 2,70 dol., Leslie Hull 2 dol., Anton Vatovec 1 dol., Sabina Zgrabljč 2 dol., Mary Kuhar 3 dol., John Kapelar 1 dol., Frances Mele 1 dol., Frances Smrtnik 1 dol., Stanislav Čemas 2 can. dol., John Luzar 2 can. dol., Vlado Jesenko 2 can. dol., Louis Gačnik 1 can. dol., Ludvik Dermaša 0,20 can. dol., Martin Perc 3 DM, Anni Starec 3 DM, Ančka Lavš 3 DM, Amalija Zorko 1 DM, Ivanka Jelenc 3 DM, Alojzija Kastelic 10 NF, Marija Smokovič 5 NF, Zmago Pahernik 5 KRS, Vinko Vodopivec 15 KRS, Joseph Mazil 34 bfr, Benjamin Medvešek 50 bfr, Ivan Medvešek 50 bfr, Josef Draksler 12 DM, Fr. Jablanovec 5 KRS, Aloisia Bayt 3 DM. — Iskrena hvala!

Slovenska kmečka ohcet je v Ljubljani vzbudila zanimanje, kot ga nihče ni pričakoval. Vsa okna ob ulicah, koder je šel sprevod, so bila polna opazovalcev in fotoreporterjev. V drugem nadstropju hiše, ki jo vidite na sliki so prostori Slovenske izseljenske matice.

Rodna gruda je zame košček domovine

Teško sem že čakala revijo RODNA GRUDA. No, zdaj sem jo prejela in prosim, da mi pošljete tudi SLOVENSKI IZSELJENSKI KOLEDAR 1966. Sporočite, koliko dolgujem za oboje in revijo mi redno pošiljajte, kajti RODNA GRUDA je zame košček domovine in in vsak mesec se je nepopisno razveselim. Prav lepe pozdrave iz Berlina

vaša Stefka Klokow

Tudi sinovi se zanimajo

Pošiljam vam naročnino za RODNO GRUDO in SLOVENSKI IZSELJENSKI KOLEDAR. Zelo radi čitamo novice iz drage Slovenije in tudi naši štirje sinovi se zelo zanimajo za lepe slike v RODNI GRUDI. Vsako številko pregledajo in povprašajo o vsem, kar ne razumejo. Mnogo uspehov v bodoče vam želi in vam pošilja lepe pozdrave iz Kanade

Rudi Kuret z družino

Hčerka prečita revijo na glas

Pošiljam vam naročnino za RODNO GRUDO in obenem se vam lepo zahvaljujem za KOLEDAR 1966. Oboje je izvrstno urejeno! Naše hčerke z veseljem in zanimanjem pregledujejo fotografije znanih krajev naše lepe domovine. Starejša, 15-letna hčerka, nam vsako revijo prečita na glas, saj je to edini slovenski list, ki ga imamo. Z ženo in hčerkama pozdravljam vse v uredništvu in želimo mnogo uspehov v izgradnji domovine.

Mihael Mezga iz Nemčije

Osemnajstič v domovino

Draga Matica! Že računam, kako bom osemnajstič prišel na dopust v rojstno domovino. Prejel sem vašo »diplomo« za moj sedemnajsti obisk (v letu 1965) in se vam zanjo najlepše zahvaljujem. Pošiljam naročnino za SLOVENSKI IZSELJENSKI KOLEDAR 1966, najlepše želje za srečo in uspehe v letu 1966 in pristrčne pozdrave. Vdani

Jean Mrakič iz Francije

Pošljite koledar vsako leto

Pošiljam vam štiri dolarje za SLOVENSKI IZSELJENSKI KOLEDAR 1966, ki ste mi ga poslali, kar je odveč, naj bo za tiskovni sklad. Bil sem izredno vesel, ko sem prejel koledar in zadovoljen sem z njim, saj je v resnici lepo urejen in poln zanimivih slik. Od zdaj naprej, mi pošljite koledar vsako leto, tudi, če ga ne bi posebej naročil. Lepo pozdravljeni!

Joseph Novak iz Kanade

Moja želja se je uresničila

Prejel sem dragoceni KOLEDAR, ki smo ga bili iskreno veseli. Prav tiste dni, ko sem ga prejel, sem mislil, da ga bom moral naročiti in moja želja se je uresničila, ne da bi vam pisal. Najlepša hvala za uslugo. Najprej sem koledar na hitro pregledal, posebno sem se razveselil lepe naslovne strani s sliko Bohinja, kakršnega imamo v spominu, potem pa sem dal koledar še drugim, da ga pregledajo in preberejo. Pošiljam vam naročnino za koledar in vašo revijo in mnogo lepih pozdravov!

Mary in Martin Videtich iz Kanade

Naročam Rodno grudo tudi za leto 1966

Naročam revijo Rodna gruda za leto 1966 in vam pošiljam naročnino. Obenem sporočam žalostno vest, da sem lani v oktobru izgubila ljubljene soproga Ivana Škofca, ki je bil vaš stalni naročnik in prijatelj.

Karolina Škofca

Želim postati naročnik Rodne grude

Večkrat poslušam izseljensko oddajo Radia Ljubljana in tako sem zvedel, če sem prav razumel, da izdajate revijo za slovenske izseljenke. Želim postati naročnik Rodne grude.

Julius Aurelio iz Nemčije

In Slovenia, the front panels of bee hives are painted in folk — lore style what is a special curiosity of the country. The slovene peasant who was a world — renowned bee — keeper, kept his bees in hives which, in the 18th and 19th century, were painted. His affectionate relation to Nature, his love for bees, his delight for hunting and innumerable folk superstitions excited in him a phantasy and imagination that found its echo in the painting of bee hive front panels. Such representations were full of humor and merriness.

Vsakdo od nas si želi domačnosti v prostoru, kjer prebiva. Tako si Slovenec na tujem želi v svoj dom navdiha domače dežele. Le malo ljudi pa pri tem ve, kaj je resnično svojstvenega, kaj je izvirnega in lepega, doma iz Slovenije.

Med take predmete prav gotovo spada panjska končnica. Pojem označuje poslikano deščico na koncu panja, kjer čebelice vstopajo. Nikjer na svetu jih niso poslikavali, razen v Sloveniji v 18. in 19. stoletju. V tej dobi so imeli slovenski čebelarji v rabi posebno male panje, ki so jih imenovali »krajniče«. Vaški samouki-slikarji ali cerkveni podobarji so jih poslikavali z najrazličnejšimi motivi. Te je rodila domača šegavost in vedrina, one čista fantazija ali vraževerstvo. Iz njih veje ljubezen do narave, do lova ali pa se nanaša na verovanje, da bo ta ali oni svetnik pomagal pri čebelarji sreči.

Danes so panjske končnice izredno bogastvo našega Etnografskega muzeja v Ljubljani, Čebelarkega muzeja v Radovljici, so posebnost muzejev na Dunaju, Gradcu, Baslu in Parizu. Velika enciklopedija izdana v Londonu (Encyclopedia of world art V.), navaja, da so panjske končnice ljudska umetnost in da zaslužijo vso pozornost.

Danes že ostarelo panjsko končnico je čas še olepšal. Na eni strani dež, na drugi čebelice, so jo nagrizle, kar povzroča, da na več mestih izstopajo rasti lesa. Vse to ji daje še poseben čar, zato so tudi velika privlačnost za zbiratelje starine. Panjskih končnic pa se je razmeroma malo ohranilo do današnjih dni. Nekateri slikarji skušajo ponovno oživiti tradicijo poslikovanja panjskih končnic, S posebno tehniko les razjedkajo, tako da ima danes končnica vse lastnosti stare. Tokrat jih kupujemo za okras svojih domov, za kar je mala slika izredno prikladna. Lahko jo namestimo med policami, na pohištvo idr. Našim znancem bomo lahko pokazali resnično posebnost slovenskih tal, sami pa se bomo veselili lepega spomina iz domovine.

Panjske končnice lahko nabavite na Slovenski izseljenski matici v Ljubljani ali pa tudi pri avtorju te posebne tehnike, pri slikarju Viktorju Snoju iz Ljubljane, Vodnikova 163.

ELA PEROCI

Modri mozaik

Pogovarjam se sama s seboj in se vprašujem:

kaj boš storila, ko ne bo nihče več prišel, da bi ti rekel dober dan?

Kaj bom storila?

Glej, ko bo utihnil čas, ko bo minilo mnogo dni, ko bodo rože odcvetele in bo listje odpadlo z dreves, ko bodo jablanine veje pod oknom v vetru trepetale, ko se bo v te gole veje ponoči ujela modra zvezda z neba,

bom mogoče vedela, kaj bom storila, ko ne bo nikogar, ki bi prišel in mi rekel dober dan.

*

To je bilo že davno.

S svinčnikom pišem mehkeje kot s peresom in ne vem kaj od vsega, kar mi polni srce, naj zapišem.

Poslušam večerni zvon in prižigam luč nad mizo. Ne zagrnem še okna. Jasno še razločim jablanine veje na vrtu, kako se zibljejo v vetru in nebesna sinjina se v mraku tiho spreminja. Prižgale se bodo zvezde.

Nihče ne prihaja ob večerih k meni.

Moji večeri so samotni.

In moji večeri niso samotni, tudi prijazni so.

Prijazni so s svojimi podobami pesnikov in majhnih otrok. Te podobe so v majhnih zlatih okvirih in visijo na steni ob mizi in nekatere so zelo majhne.

Moji večeri so prijazni s svojo majhno kitajsko vazo, v kateri imam papirnato veternico,

moji večeri so prijazni z ljudmi, ki hodijo mimo okna,

moji večeri so prijazni z mehкими sencami in s tem zvezdom, ki vanj pišem svoje misli.

Se spominjaš? Nekoč si mi prinesel majhno rdečo lectovo srce z modro rožo. Še vedno je tu.

Tudi zaradi lectovega srca z modro rožo je moj večer prijazen.

*

Vidim tvojo srečo.

Tvoja sreča je majhen otrok,

Tvoja sreča ima modre oči —

sreča ti z nežno roko pokrije oči, da pozabiš na svet okoli sebe in ostane samo sreča,

tiho te vzdrami iz sna in te preseli v novi sen,

a to je samo sen.

Moj otrok ni sen.

Tvoja sreča je majhen otrok. Rodila si ga,

a ti si ostala

in ne boš se mogla skriti za modrim oknom, ne za rdečo rožo, ne za večerno zvezdo. Otrok je nasičen in tolče s peščico po tvojem modrem oknu —

igra se z rjavim medvedkom.

V prsih, v grlu, na ustih se ti vnemajo neizgovorjene besede. Z ognjenimi cvetovi te bodo izžgale in še v tihi žerjavici svojega konca boš neumrljiva želja po ljubezni.

Ne reci mi, da je to moja sreča.

To je tvoja sreča in nesreča. To je tvoje življenje.

Veličasten spomenik žrtvam in cerkev sv. Urha

Tam, nad Urhom, je velika gmota rezanega kamna; štirje vogali so in na vsakem vogalu je izklesano trpljenje: ljudje so morali z doma, med njimi je begunka z otrokom, ljudje so bili ranjeni in so si pomagali, ljudje so bili mučeni, morali so umirati — ti trenutki se ti za vselej zapišejo v spomin, ko okameneli ti ostanejo v srcu.

Vsake čase prihajam na ta sveti kraj. Ljubljana ni v večerni uri od nikoder videti tako lepa in tiha ko s teh kamnov, ki pokrivajo sedemsto mučenih in pobitih. Grobnica zarašča; vsako leto je bolj tiha, bolj in bolj odmaknjena in veličastna v svoji beli kamniti in zeleni tišini.

Tam za bori, okoli kamnite grobnice, pod bori in nad bori so steze, posute so z belim peskom — a včasih teh in tako belih stezic ni bilo. Prvi čas, v letih po vojni, ni bilo ne borov in ne belih stez — bilo je redko grmičevje, preraslo s travami, v zarasli gozd pa so peljale za silo in malo shojene gozdne poti; to so bile zadnje poti komaj preminulega trpljenja.

S strahom sva se napotila z otrokom po njih, v hosto in v tišino, ki naju je zajela pod zaraslim in vse preraslím drevjem, in še bolj s strahom sva odmikala in pridrževala veje, ki so rasle in visele čez poti. Bilo je več poti, vse so peljale v hosto, vse na isto stran, v grapo, in že takrat se mi je zazdelo, da se tu ne da zaiti in da se po vsaki teh poti pride do kraja ali do drevesa, ki smo se ga takrat — bilo je v letu po vojni — zbali zagledati.

Ali drevo s prisekanimi spodnjimi vejami in s tiho zeleno krošnjo je bilo že pod nama in pred nama: deblo, oblo in visoko in v zreli rasti, je stalo sredi ozke jase; do polovice te jase so

silile sem od debela korenine iz travnatih in kamnitih tal, na gornji strani pa je bila mlaka, gozdni kal s postano črno vodo, črno zaradi listja, ki je padalo iz leta v leto z drevja in je trohnelo na dnu plitve vode.

»To je ta nesrečna lipa.«

Obstala sva, oba z otrokom, ko da se ne čutiva, in se zagledala v lipo: okleščene veje so grozljivo štrlele, ko za obešanje; skorja je bila zdrgnjena in vsa načeta, bila je ko nasekana ali ko nastreljana, ko da so ji še včeraj zadajali rano za rano; sredi debela, visoko do otrokove rasti, pa je gledal iz njega železen obroček — visel je z železnega klina, zabitega v lipo.

»Klin!« je vzkliknil otrok; utihnil je in zatem je komaj ko poprašal: »O ni so ga zabili?«

»Zabil ga je kmet. Privezoval je živino, da ga je tu čakala, ko je jeseni spravljal nastilj. Tu, pod lipo in v senci, se je živina nakrmila in se spočila, iz mlake napila.«

Ali otrokove oči so se na široko zastromele v železni klin in v železni obroček, zastromele so se v oveneli travniški roži, ki ju je neka roka zataknila skozi obroček.

»Tu so jih privezali?«

Vprašanje, komaj da je bilo vprašanje, vse je povedalo — nič se ni dalo prikriti otroku; bil je čas, ko otrokom tudi hoteli nismo ničesar prikriti.

— Tam je bil železni obroček, na katerega so žrtev privezali; tam je bila veja, na katero so jo razpeli in obesili, in tam je bila voda, s katero so jo znova in znova polivali, da bi dalj čutila trpljenje.

Nikakršna beseda več ni bila potrebna, ko da so lipa, mlaka, zarasla in zamočvirjena grapa vse povedali.

Te dni, letos, bilo je na zamegljeno popoldne, smo bili znova pri Urhu, na grobnici in pri lipi. Ljubljana je bila v popoldanski nedeljski prazničnosti ko s kopreno zakrita, borovje okoli grobnice je začelo zeleno poganjati, steze do lipe so bile bele in ko oprane po skopnelem snegu.

Napotili smo se po teh stezah, da bi znova videli lipo, in z nami so bili otroci šolarji. Stekli so po stezah, po kamnitem tlaku okoli lipe, zatem pa so se spravili k mlaki, na led, ki se je talil.

Kar nas je bilo starejših, smo nemo kakor včasih obstali pod lipo, pred nesrečnim debelom, in se zagledali v prikleščeno spodnjo vejo — le železnega klina in železnega obročka ko da ni bilo več. Tam je bila zdaj skorjasti bula in komaj da se je videlo v globočini zarastline nekaj železnega obročka.

»Glej, zarašča se!«

Bilo je, ko da bi hotela lipa zakriti, kar je morala kdaj gledati!

»Da, tudi drevo je živa stvar!«

To je bila naša pamet, pamet nas starejših; a ko so nas otroci poprašali zaradi železnega klina, ki so ga radovedne številne oči odkrivale sredi zarastline, smo si pomagali s kmetom in privezano živino.

»Kakšno leto še, in klina ne bo več...«

In otroci, šolarji, so stekli nazaj po pesku, iz hoste... Stekli so okoli borovja in kamnite grobnice... Ljubljana pod Urhom je bila še vedno v zamegljeni kopreni, popoldansko sonce je bilo preveč zimsko, da bi jo moglo pregnati.

Pomladni dan

Ciril Kosmač

Prvič sem se zbudil zdavnaj pred zoro, še sredi polne noči. Nič čudnega, saj je bilo v tistih napetih, a nadvse radostnih majskih dnevih ob koncu vojne. Takrat me je vsak večer sprejel pod streho v drugem kraju, vsako jutro pa me je iz bežnega sna poklicalo z novimi, odločilnimi dogodki, ki so me takoj potegnili na cesto ter me z vrtoglavo naglico veselo odneslo naprej: iz Črnomlja na Ravno goro, z Ravne gore v Ajdovščino, v Trst, v Gorico, naposled pa ob zelenosinjih vodah naše Soče v rodno tolminsko deželo — domov. Spal sem rahlo in zelo nemirno. Sleherni šum mi je butnil naravnost v ušesa, ki so ponoči skrbno bedela, in vselej sem dvignil kvišku glavo ter odprl utrujene, a vendar žive oči, ki so žejno hrepenele po domačih krajih in po domačih ljudeh.

Tudi zdaj sem sunkovito vrgel glavo kvišku in se ozrl okrog sebe. Ležal sem v nizki in ozki podstrešni čumnati, polni mehke mesečine, ki je lila skozi edino, zakrižano in zamreženo okence. Vprašujoče sem ostrmel samo za hip, zakaj še preden sem se vprašal, kje sem, sem spoznal čumnato, okence in mesečino. Nasmehnil sem se in svetla misel, ki je posvetila vame še pred nasmehom, me je kakor dobra domača roka rahlo potisnila nazaj na blazino. Zaprl sem oči, srce in vse telo pa mi je prepojilo tako močno čustvo mirne in čiste sreče, da sem si moral kar glasno povedati:

»Doma sem vendar!... Po petnajstih letih spet ležim pod domačo streho!...«

Vrgel sem se vznak in z lačno slastjo potegnil vase dolg požirek zraka. Bil je mehak, gost in prijetno hladen kakor črno vino. Takoj sem čutil v žilah novo, opojno moč. S prešerno radostjo sem prekrizal roke pod tilnikom ter se prepustil šumečemu valovanju domače pomladne noči. Zazibalo me je ter me začelo dvigati više in više. Prav kmalu me je dvignilo v tako visoko zanesenost, da sem s pristnim zanosom mladostnika, ki počiva v meni, začel prtajeno deklamirati:

»O rodni dom, o hiše očetove streha ti!
Siromaku si grad in popotniku v dalji uteha ti,
golob izpod tujega neba trepeče nazaj,
hrepenenje mu je pokazalo i pot i kraj!...«

Besede so zveneje polno in slovesno, kakor bi se po globokem stoletnem molku sproščeno oglasila himna zatiranega naroda. Široki zvoki so mi širili prsa in srce. A glej, kar nenadoma se je od srca odbil grenak odmev, ki je bil tako prodoren in močan, da me je pahnul z oblakov visoke zanesenosti.

»Tako je!« sem vzdihnil. »Hrepenenje mi je vsa blodna leta kazalo pot. Našel sem kraj... A v kraju?...«

— — —

Jasno sem videl samega sebe, kako sem prišel okrog vogala in obstal sredi dvorišča. Tudi teta je obstala, a le za kratek hip. Spoznala me je in skočila k meni s tako srečnim vzklikom, kakršnega nisem še nikdar slišal iz njenih ust. Stisnila mi je obe roki, zahlipala in z raztrganimi besedami povedala, kar je bilo treba povedati. Nato si je s predpasnikom obrisala mokre oči,

potisnila s koščnimi prsti pramen sivih las za obledelo črno ruto, me vsega objela s svojim živim pogledom, srečno zmajala z glavo in veselo vzdihnila:

— Joj, kako te bo oče vesel!

(Odlomek iz romana)

A Day in Spring

by Ciril Kosmač

To begin with, I woke up long before dawn, in the middle of the night. This was not strange in those days in May at the end of the War. At that time every evening found me housed in a different part of the country and every morning summoned me from a light sleep to new decisive events which drew me forth at once upon the road and carried me away with bewildering speed from Chernomelj to Ravna Gora, from Ravna Gora to Aidovshchina, to Trieste, Gorizia, and finally along the grey-green waters of our Socha to my native Tolmin home. I slept lightly and uneasily. Every sound was like a blow in my ears, forever on the watch at night, and always I would start up and open my eyes, weary yet alert, and longing for the sight of home surroundings and familiar faces.

And new, too, I jerked my head upright and looked about me. I was lying in a low-ceilinged, narrow, loft flooded with soft moonlight which filtered in through a single window, barred and netted. I stared in wonder, but only for a moment, because even before I asked myself where I was, I recognized the loft, the window and the moonlight. I smiled, and the blissful thought which flashed up in me even before the smile, pressed me back upon my pillow like a kind familiar hand. I closed my eyes; but my heart and all my body was thrilled by a sense of calm and perfect happiness so strong that I had to tell myself, aloud:

»I am at home!... After fifteen years I am in bed once under my own roof!...«

I lay down supine and greedily inhaled the air. It was soft, close, and pleasantly cool, like the dark wines of my country. At once I felt a new and heady vitality in my veins. Lightheartedly I clasped my hands behind my head and abandoned myself to the undulating murmur of the spring night. It rocked me as in a cradle and began to raise me up and up. Soon it bore me to such heights of ecstasy that, with all the fervour of the boy within me, I began to recite under my breath:

»Dear home of my bearth, oh house of my father's roof,
The poor man's castle, goal of the wan'drer afar;
The dove beneath foreign skies, bent on her homeward flight
Has longing to show her the way and guide her aright!...«

The words sounded rich and solemn as would the anthem of a down-trodden people raised freely after a profound silence of

centuries. The resonance of them expanded my chest and quickened my heart-beath. But oh! as suddenly my heart gave back a bitter ache, so poignant and overpowering that it hurled me down my clouds of soaring rapture.

»That's how it is!« I sighed. »Longing showed me the way through all those restless years. I have found the goal... And what have I found?...«

— — —

I saw myself quite plainly, rounding the corner and coming to a halt in the middle of the yard. Auntie stopped too, but only for a moment. Then she recognized me and flew up to me with a cry of joy such as I had never before heard from her lips. She pressed both my hands, sobbed and brokenly told me all that needed to be told. Then she dried her eyes with her apron and with her skinny fingers pushed a wisp of grey hair back under her faded black kerchief. Her keen eyes took stock of the whole of me, she nodded cheerily, and said with a happy sigh:

»Oh dear, how pleased your father will be!«

(Fragment from the novel)

Un día de primavera

Ciril Kosmač

Mi primer despertar fue mucho antes del alba, casi a media noche. Nada extraño había en esto, pues vivíamos los tensos, pero sumamente felices días de Mayo a fines de la Guerra. En aquel entonces no había noche en la que se me ofrecería albergue en un mismo lugar y todas las mañanas los nuevos acontecimientos decisivos me despertaban de mi sueño fugaz, empujándome a la calle y llevándome alegremente, con una rapidez vertiginosa adelante: de Črnomelj a Ravna gora, de Ravna gora a Ajdovščina, a Trieste, Gorica y, finalmente, por las orillas de las aguas verdeazules de nuestro Soča, a mi tierra natal de Tolmin, a casa. Mi sueño era ligero y agitado. Cualquier ruido me golpeaba en los oídos que por la noche quedaban alertos, haciendome levantar la cabeza y abrir los ojos cansados, pero atentos y deseosos de ver lugares natales y a mi gente.

También ahora me alcé de golpe, echando la vista en todo mi alrededor. Me encontraba acostado en una buhardilla estrecha, de techo bajo, llena de una suave luz de luna que penetraba por las rejas cruzadas de la única ventanilla. Me desconcerté por un instante, pero enseguida y antes de surgir en mi mente la pregunta dónde me encuentro, reconocí la buhardilla, la ventanilla y la luz de la Luna. Me sonreí, y la idea clara que me alumbró todo, antes de sonreírme, me empujó suavemente, como una mano bondadosa, amiga, ne nuevo sobre la almohada. Cerré los ojos; mi corazón y todo el cuerpo se llenaron de una felicidad tan grande, tranquila y limpia que tuve que decirme a mi mismo y a voz alta:

— ¡Pero si estoy en mi casa!... Después de quince años de nuevo descanso bajo los techos paternos.

Me eché de espaldas y con un deleite ansioso aspiré largamente el aire suave, denso y de un agradable frescor como el vino tinto. Mis venas se llenaron de una fuerza nueva y embriagadora. Con un regocijo travieso crucé los brazos en la nuca y me quedé absorbido por el susurro del oleaje de la noche primaveral en mi tierra, meciendome en él y elevandome siempre más y más alto. En mi exaltación llegué al extremo de recitar en voz baja y con ese entusiasmo juvenil que aún llena mi ser, estos versos:

¡Ah, la casa natal, la casa paterna

Castillo del pobre, consuelo del errante!

A ella de los cielos ajenos la paloma vuelve,

El lugar y el camino el anhelo la enseña... —

Estas palabras me parecían vigorosas y solemnes como el himno de un pueblo oprimido que después de un silencio centenario resuena libremente. Sus majestuosos sonidos me ensanchaban el pecho y el corazón. Pero de repente del corazón se arrancó un resonar tan amargo, penetrante y potente que me derribó de las altas nubes del entusiasmo.

— ¡Así es! — suspiré. — En todos esos años errantes el anhelo me enseñaba el camino. — Encontré mi lugar... Pero ¿que habrá en él?... —

— — —

Me he visto claramente llegar a la esquina, avanzar hasta el centro del patio y detenerme. También se detuvo mi tía, pero solo por un instante. Al reconocerme, se precipitó hacia mí con una exclamación llena de gozo que nunca había oído antes salir de su boca. Me apretó ambas manos, sollozó y con palabras entrecortadas me contó lo que contarme. Después con el delantal se limpió los ojos llenos de lagrimas, arregló con sus dedos huesudos un mechón de su cabello gris que le salía debajo de un descolorido pañuelo negro, me envolvió con su mirada viva, hizo con la cabeza un movimiento de contenta y suspiró llena de felicidad:

— ¡Ay que alegría tendrá tu padre cuando te vea, hijo!

(Fragmento de la novela)

SREČKO KOŠOVEL

Si je savais

Si je savais, je vous chanterais
Les peupliers qui bruissent clair,
Le soleil du Karst
Dans le frais septembre
Les vallons blancs de sarrasin.

Oh! si je savais, je vous chanterais
Une, une jeune fille;
Je l'aime tant
Et je ne la donne
Pour rien, pour rien au monde.

V trafikli

At the Tobaccoist's

En el estanco

Tone: Škatlo cigaret, prosim.
 Trafikant: Kakšne cigarete, prosim?
 Tone: Filter 65.
 Trafikant: Žal so nam zmanjkale. Včeraj smo jih imeli, danes pa jih ni.
 Tone: Potem mi dajte škatlico Morava in vžigalice.
 Trafikant: Še kaj, prosim?
 Jurij: Da, dajte mi, prosim, znamko za pismo.
 Trafikant: Za tukaj ali za inozemstvo?
 Jurij: Za tukaj, prosim.
 Trafikant: To je 25 dinarjev. Želite še kaj?
 Tone: Ne, hvala, to je vse. Koliko plačam?
 Trafikant: Cigarete 80, vžigalice 10 din. Skupaj 90 dinarjev.
 Tone: George, ali imate kaj drobiža? Včeraj sem imel 200 dinarjev, danes pa jih nimam več.
 George: Jaz tudi nimam drobiža. Imam samo tisočak.
 Trafikant: Lahko vam menjam tisočak. Imam dovolj drobiža.
 (Tone plača in trafikant mu vrne denar.)
 Trafikant: Prosim, preštejte še enkrat!
 Tone (šteje): V redu! — Nasvidenje!
 Trafikant: Na svidenje! Hvala lepa!

Tone: A box of cigarettes, please!
 Tobaccoist: What kind of cigarettes, please?
 Tone: Filter 65.
 Tobaccoist: I am afraid, they have gone out. Yesterday we had them, but today we haven't.
 Tone: Give me a box of Morava then, and matches.
 Tobaccoist: Anything else, please?
 George: Yes, give me a stamp for a letter, please.
 Tobaccoist: Inland or abroad?
 George: Inland, please!
 Tobaccoist: That makes 25 dinars. Do you want anything else?
 Tone: No, thanks, that is all. How much is it?
 Tobaccoist: The cigarettes 80, the matches 10 dinars. Together 90 dinars.
 Tone: George, do you have any small money? Yesterday I had 200 dinars, today I have them no more.
 George: I haven't any small money, either. I have only a 1000 dinar note.
 Tobaccoist: I can change this 1000 dinar note. I have enough small money.
 (Tone pays and the tobaccoist gives him the change.)
 Tobaccoist: Please, count once more!
 Tone (counts): All right. — Good bye!
 Tobaccoist: Good bye! Thank you very much!

Tone: Una cajetilla de cigarillos, por favor.
 Estanquero: ¿Qué clase de cigarillos desea?
 Tone: Filtro 65.
 Estanquero: Lamento, pero se han acabado. Los hemos tenido ayer hoy ya no los hay.
 Tone: Entonces deme una cajetilla de Morava y cerrillas.
 Estanquero: ¿Desea algo más?
 Jorge: Sí; deme una estampilla para una carta, por favor.
 Estanquero: ¿Para el interior o exterior?
 Jorge: Para el interior, haga el favor.
 Estanquero: Esto vale 25 dinares. ¿Desea algo más?
 Tone: No, gracias, esto es todo. ¿Cuanto le pago?
 Estanquero: Pitillos 80, cerillas 10, en total 90 dinares.
 Tone: Jorge ¿tiene usted suelto? Ayer he tenido 200 dinares, pero hoy ya no los tengo.
 Jorge: Yo tampoco tengo suelto. Sólo tengo un billete de mil.
 Estanquero: El billete de mil puedo cambiarle. Tengo suficiente suelto.
 (Tone paga y el estancero le devuelve el dinero.)
 Estanquero: Haga el favor de volverlo a contar.
 Tone (contando): Está bien. Hasta la vista.
 Estanquero: Hasta la vista. Muchas gracias.

Pretekli čas glagola »imeti« — Past Tense of the verb »to have« — Tiempo pasado del verbo »tener«

Trdilna oblika — Affirmative Form — Forma aseverativa

Nikalna oblika — Negative Form — Forma negativa

Vprašalna oblika — Interrogative Form — Forma interrogativa

Ednina	Množina
sem imel (-a, -o)	smo imeli (-e, -a)
si imel	ste imeli
je imel	so imeli
ali	
imel sem	imeli smo
imel si	imeli ste
imel je	imeli so

Ednina	Množina
nisem imel (-a, -o)	nismo imeli (-e, -a)
nisi imel	niste imeli
ni imel	niso imeli

Ednina	Množina
ali sem imel (-a, -o)	ali smo imeli (-e, -a)
ali si imel	ali ste imeli
ali je imel	ali so imeli

Pomnite — Note — Atención

»Kaj« kot nedoločni zaimek rabimo v vprašanjih — »Kaj« as indefinite pronoun is used in questions — »Kaj« se usa en calidad de pronombre indefinido en las preguntas siguientes:

Želite še **kaj**? Imate **kaj** drobiža?

V povednih stavkih rabimo »nekaj« — »Nekaj« is used in the affirmative sentences — En las oraciones aseverativas se usa »nekaj«:

Imam še **nekaj** cigaret. Povejte **nekaj**!

Postavite v nikalno obliko — Put in the negative Form — Colocar en la forma negativa:

Imel sem 1000 dinarjev. Moj prijatelj je imel polno škatlo cigaret. Imel si vžigalice. Moj oče je imel mnogo denarja. Danes smo imeli dobro kosilo. Imeli smo zanimivo predavanje. Marija je imela lepo obleko. Imela je dobrega učitelja. Včeraj ste imeli lepo vreme. Imeli so dobrega učitelja.

Postavite vprašanja — Make questions — Colocar en la forma interrogativa:

Imel sem težko nalogo. Imel si 20 cigaret. Včeraj je imel mnogo dela. Za kosilo smo imeli juho, meso in krompir. V petek ste imeli zanimivo predavanje. Njegovi starši so imeli veliko hišo.

Tekstil in konfekcija
za dom, delo
ali potovanje

Prodajni servis

LJUBLJANA-MARIBOR

Pri plačilu v devizah
uživata popust

Zelite podariti vašim sorodnikom
v Jugoslaviji
HLADILNIK

potem samo

BOSCH

Devizno plačilo na Deutsche Bank A. G. —
Filiale Stuttgart
v korist firme

ROBERT BOSCH GmbH, STUTTGART

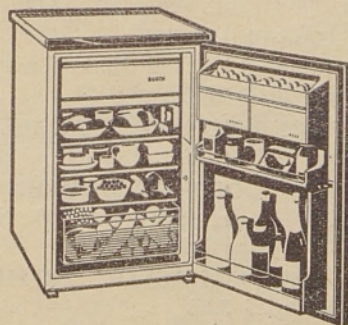
Cene in ponudbe izvolite zahtevati pri

A V T O T E H N A

Ljubljana
Titova 25

Zagreb
Pettrinjska 51

Beograd
Galsworthyeva 23

TURISTIČNO PODJETJE

Transturist

ŠKOFJA LOKA — KIDRIČEVA CESTA 8
TELEFON 85 234 in 85 454

vas vabi na izlete

po GORENJSKI, DOLENJSKI, ŠTAJERSKI
in PRIMORSKI

V naših poslovalnicah v Škofji Loki, Radovljici,
na Bledu in v Bohinju vam nudimo vse turistične
informacije in usluge.

V servisnih delavnicah na Bledu in v Škofji Loki
vam poceni in solidno opravimo servise na vseh
vrstah osebnih avtomobilov.

V Bohinju obratuje moderna žičnica-nihalka na
1532 metrov visoki Vogel, odkoder je prelep raz-
gled po vseh vrhovih Julijskih Alp.

Rojaki! Za letošnje izlete se lahko prijavite
tudi pri Slovenski izseljenski matici v Ljub-
ljani, ali na naš naslov:

»TRANSTURIST« — ŠKOFJA LOKA

KREDITNA BANKA IN HRANILNICA LJUBLJANA

(PREJ KOMUNALNA BANKA, LJUBLJANA)
ŠUBIČEVA ULICA 2

ODKUPUJE vse vrste tujih valut, bančne in
potovalne čeke, pokojninske čeke, kreditna
pisma;
odkupi tuja plačilna sredstva od menjalnic
in trgovin, ki prodajajo z 10% popustom

PRODAJA vse vrste tujih valut za turistična
in službena potovanja, izdaja čeke in kre-
ditna pisma, opravlja retransfer inozemcem

ODPIRA devizne račune posameznikom in
opravlja vse posle v zvezi z nakazili in pre-
nosi s teh računov

Odkup vseh vrst tujih plačilnih sredstev oprav-
ljajo naslednje naše poslovne enote:

Osrednja poslovna enota — Subičeva 2
Mestna hranilnica ljubljanska — Čopova 3
Bežigrad — Titova 55

Crnomelj
Domžale
Grosuplje
Kamnik
Kočevje

Litija
Rakek
Ribnica
Trbovlje
Vrhnika

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE

opozarja naše izseljence in vse ljubitelje slovenske književnosti na:

angleške izdaje slovenskih pesnikov,
knjige umetniških reprodukcij in fotografij z
domačijskimi motivi,
jezikovne priročnike.

- **France Prešeren: POEMS**
Izbor W. K. Matthews, uvod A. Slodnjak; tretja izdaja, 84 strani, cena: pl. 12,00 N din, \$ 1,60
- **Alojz Gradnik: POEMS**
Izbral in uvod napisal Janko Lavrin; 64 strani, cena: pl. 10,00 N din, \$ 1,34
- **THE PARNASSUS OF A SMALL NATION** —
cena: pl. 16,00 N din, \$ 2,40
- **AN ANTHOLOGY OF MODERN YUGOSLAV
POETRY** — cena: broš. 14,00 N din, \$ 1,87;
pl. 17,00 N din, \$ 2,27
- **Miha Maleš: ADRIATIC MOTIFS** — cena:
40,00 N din, \$ 5,34

- **Slovenija: LJUBLJANA** — slovenska izdaja —
cena: broš. 28,00 N din, \$ 3,74; angleška in
nemška izdaja: broš. 35,00 N din, \$ 4,67; pl.
44,00 N din, \$ 5,87
- **Slovenija: GORENJSKA** — slovenska izdaja:
broš. 28,00 N din, \$ 3,74; angleška in nemška
izdaja: broš. 35,00 N din, \$ 4,67; pl. 44,00 N din,
\$ 5,87

Slovarji:

- **SLOVENSKO-NEMŠKI** - pl. 18,00 N din, \$ 2,40
- **NEMŠKO-SLOVENSKI** - pl. 35,00 N din, \$ 4,67
- **ANGLEŠKO-SLOVENSKI** - pl. 28,00 N din,
\$ 3,74
- **SLOVENSKO-ANGLEŠKI** - pl. 18,00 N din,
\$ 2,40
- **ITALIJANSKO-SLOVENSKI** - pl. 12,00 N din,
\$ 1,60
- **SLOVENSKO-ITALIJANSKI** - pl. 35,00 N din,
\$ 4,67

Tudi vse druge knjige slovenskih pesnikov in pi-
sateljev ter vse novosti slovenskega knjižnega trga
vam posreduje

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE
Ljubljana, Mestni trg 26
Jugoslavija

tehno-impex
tehno-impex

POSLOVNO ZDRUŽENJE
TEHNO - IMPEX
LJUBLJANA, BEETHOVNOVA 12

IZVAŽA IN UVAŽA ZA
80 ČLANOV V 50 DRŽAV

tehno-impex
tehno-impex
tehno-impex
tehno-impex
tehno-impex
tehno-impex

tehno
impex
tehno
impex

Žužemberk

Pogled na grad s kirke

Slika desno: pogled z gradu

Foto: Igor Bervar

Rodno grudo pošiljamo v 42 dežel po svetu